

MUŞTU FETİH KİTAPLARI

Kanuni Sultan Süleyman

Ekrem YEŞİLÇAYIR

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN

Ekrem YEŞİLÇAYIR

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN
Muştu Fetih Kitapları

Copyright © Mustu Yayınları, 2010

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör

Erol ERGÜN - Erdoğan TÜCAN

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Resimleyen

Erdoğan ŞEMEN

Sayfa Düzeni

Bekir YILDIZ

Kapak

Hasan AYDIN

ISBN

978-605-0024-61-6

Yayın Numarası

396

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan Matbaası

Sarıncı Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR

Tel: (0232) 252 20 96

Mart 2010

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey / İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Muştu Yayınları

Kısıklı Mahallesi Meltem Sokak No: 5

34676 Üsküdar / İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.mustu.com

İÇİNDEKİLER

Altın
Değnekler

1

Merhamet

9

İlim
Yolunda

15

Bir
Sultan
Yetiştiriyor

18

Kavuşma

25

Kölelikten
Vezirliğe

29

34

Hep
O'nunla
Değil
miydık?

39

Vasiyet

42

Adalet

45

Bir Salkım
Üzüm

53

Bey Olmak

55

Koçyiğİtliğİnİz
Lafta mı
Kaldı?

62

Karİncanın
Hakkı

Sahibi
Süleyman,
Hamuru
İman

67

Mektup

76

Mohaç'ta
Kopan
Fırtına

79

Viyana'ya
Doğru

89

Geçit
Vermeyen
Şehir

93

Erlik
Davası

98

Vakıf
Medeniyeti

103

107

Kaçak
Şah

109

Sultan'ın
Şakası

114

Deryaların
Sultanı

121

Neme
Lazım

125

Yine Evlat
Acısı

127

Bu Kale
Benim
Bağrımı
Yakar!

135

At
Sırtında Bir
Ömür

ALTIN DEĞNEKLER

Şehri bir yorgan gibi örten karanlık, yerini sabah güneşine bırakmak üzereydi. Güzel sesli hafızlar, minarelerde yerlerini almışlar, ezan okuyorlardı. Sahil boyu sıralı evlerden birinin ışıkları o gece hiç sönmemişti. Üç katlı bu ahşap konakta çoğu geceler ya kitap okunur, ya da ibadet edilirdi. Osmanlı Sultanı'nın oğlunu, Şehzade Selim'i ağırlıyordu bu ev. Altı yıl olmuştu Trabzon'a vali tayin edileli. Bu altı yıl içinde bir de oğul nasip etmişti Allah kendisine. "Süleyman" koymuşlardı adını.

Şehzade, oğlunun odasına vardı. Uykunun kollarındaki Süleyman'ının siyah dalgalı saçlarını okşadı:

– Süleyman... Süleyman... Namaz vakti oğlum... Uyan hadi...

Süleyman göz kapaklarını araladı, tatlı tatlı gerindi. Biraz nazlandıktan sonra fırlayıverdi yatağından.

Beş yaşlarındaydı. Konaktaki tek erkek çocuktur. Bu yüzden de tüm ilgilerin ve sevgilerin odağındaydı. Baba - oğul beraberce camiye gittiler, yan yana saf tuttular. Namaz sonrası konağın bahçesinde tatlı bir sohbetin kucağında buldular kendilerini.

Şehzade Selim, oğluna padişah atalarından söz açtı. Padişahların devlet işlerinden fırsat buldukça bir zanaatla meşgul olduklarını anlattı. Bunun aynı zamanda tüm peygamberlerin de sünneti olduğunu belirttikten sonra:

– Oğlum, dedi. Bir zanaatla meşgul olmak insanı dinlendirir, sıkıntılarından uzaklaştırır. Sen de şimdiden bir meslek seçmeli ve eğitimine başlamalısın.

Süleyman sevinmiş, güzel yüzünde gülücükler açılıvermişti.

Baba - oğul, o gün şehri dolaştılar. Atölyeleri, iş yerlerini gezdiler. Süleyman, Sarraflar Çarşısı'nda gördüklerinden çok etkilenmişti. Altını şekilden şekle sokan hünerli elleri hayranlıkla izledi. Oracıkta kararını verdi. Kuyumculuk mesleğini öğrenecekti.

Ülkenin önde gelen zanaatkârlarından Musa Efendi, şehzadenin hocalığına tayin edildi. Musa Efendi, özenle hazırladığı atölyede derslere başladı.

Ne var ki Süleyman, kuyumculuğu bir boş zaman uğraşından öte görmüyordu. Kuyumculuk hocası onun bu ilgisizliği karşısında kimi zaman öfkelense de bir şehzade olan talebesini incitmek istemiyordu. Bir gün dayanamayarak:

– Bak oğul, dedi. Bu ilgisizliğin sürerse vallahi sana bin değnek vuracağım!

Süleyman, bu uyarıyı da pek ciddiye almadı. O, atölyede çalışmaktansa kitap okumayı, atlara binmeyi tercih ediyordu. Kuyumculuk onun için yalnızca bir eğlence kaynağıydı.

Musa Efendi'yi bir endişedir alıvermişti. Elinde olmadan “bin değnek vuracağım” diye yemin etmişti. Pişman olmuştu olmasına ya; yemin yemindi, yerine getirilmesi gerekirdi. Bir şehzadeye bin değnek nasıl vurulurdu? Tarihte bunun bir benzeri var mıydı? Kafasında binbir soru, ne yapacağını şaşırmıştı.

Çaresiz kalınca Süleyman'ın annesine danışmaya karar verdi. Hafsa Sultan'ın yanına vardı, olanları anlattı.

Hafsa Sultan, hocalara karşı hürmetli bir kadındı. Süleyman onun gözbebeği idi ama hocalarının da oğlunun üzerinde hakları vardı. Öyle bir yol bulmalıydı ki ne hocası incinmeliydi ne de Süleyman. Biraz düşündükten sonra aklına ilginç bir plan geldi, gülümsedi. Musa Efendi'den izin alıp yan odaya geçti. Döndüğünde elinde çil çil altınlarla dolu bir kese vardı. Hafsa Sultan, altın kesesini Musa Efendi'ye verdikten sonra planını açıkladı.

Musa Efendi'nin yüzünde kurnaz bir gülümseme belirdi. Artık yeminini yerine getirebilirdi. Saraydan ayrılırken bir kuş kadar hafıflemişti sanki.

Süleyman, ertesi gün olacıklardan habersiz yeni bir ders için tezgâhın başındaydı.

Musa Efendi, Hafsa Hatun'un planını uygulamak için işe koyuldu. Kesedeki altınları Süleyman'ın önüne dökerek:

– Al bu altınları erit, dedi. Beş yüz tane ince çubuk hâline getir.

Süleyman hemen işe koyuldu. Ocağı körükleyip altınları ısıtmaya başladı. Altınlar ateşin gücüne fazla dayanamadı. Kızgın ateş, altınları sarı renkli bir sıvıya dönüştürdü. Süleyman sarı sıvıyı olanca dikkatiyle önceden hazırladığı kalıplara döktü. Sıvı altın soğudukça katılaşır ve ince çubuklara dönüşürdü. Süleyman, eğlenceli bir uğraş sonucu elde ettiği altın değnekleri hocasının önüne koydu.

– Aferin, dedi Musa Efendi.

Altın çubukları tek tek saydı. Beş yüz ince çubuğu bir deste hâline getirip bağladı. Avucunda şöyle bir tarttıktan sonra Süleyman'a seslendi:

– Şuraya sırt üstü yat ve ayaklarını havaya uzat bakalım!

Şehzade şaşırmıştı. Ödül beklerken bu ceza da neydi. Sessizce yere uzanıp ayaklarını havaya kaldırdı.

Musa Efendi, beş yüz altın çubuktan meydana gelme değneği elinde şöyle bir tarttı. Altın değneklerle Şehzade'nin önce sağ ayağına sonra da sol ayağına hafifçe vurdu. Süleyman'ın rengi atmıştı. Bir şehzade nasıl olur da böyle cezalandırılabilirdi. Edep ve saygısından tek kelime söyleyemedi. Başı önde hocasının sözlerini dinledi:

– Oğul, dedi Musa Efendi. Tembellik edersen bin değnek vurmaya yeminim vardı. İşte beş yüz bir ayağına, beş yüz de diğer ayağına toplam bin değnek vurdum, yeminimi yerine getirdim, hocalığımı gösterdim. Gayri sen de şehzadelliğini göster, işine sarıl, senden bekleneni ver!

Hocasının sözleri, Süleyman'ın incecik yüreğinde uyduruk değnek darbelerinden daha tesirli olmuştu. Süleyman haftalar boyu tezgâh başında ter akıttı. Çoğu gece atölyede sabahladı. Az zamanda mesleğinin ustası oldu. Hocalarının ve milletin ondan beklediğini fazlasıyla verdi.

MERHAMET

1 500'lü yılları karşılamaya hazırlanan Osmanlı topraklarında yaklaşan ramazan ayı için her evde, her sokakta hummalı bir gayret vardı. Rahmet ayının heyecanı yüreklerde hissedilmeye başlamıştı bile...

Ramazan, rahmetin ve bereketin sağanak sağanak olduğu bir dönemdi bu topraklarda. Sahura kalkan çocuklar, sabah namazlarına babalarının yanında gidiyor, günün ilk aydınlığını tekbirlerle karşılıyorlardı. Babalar ve oğullar, ısıık topuna dönen camilerde yan yana saf tutuyor, dua etmenin huzuru ile yeni bir güne başlıyorlardı.

Süleyman, hem oruçlarını tutmuş, hem de Kur'ân bilgisini artırmıştı. Büyük bir hevesle baba-annesinin önünde diz çökmüş, doymak bilmez bir iştahla çalışmıştı. Hem ezber yapmış, hem güzel okuma yeteneğini geliştirmişti. Artık gün doğmadan raftaki Mushaf'ı alıyor, küçücük elleri ile özenle açıyor, sarı sayfalarının kokusunu ciğerlerine çekiyordu.

Rahmet ayı hüznle uğurlanmış, bayram coşkuyla karşılanmıştı.

Süleyman bayram sabahı erkenden kalkıp abdest aldı. En güzel elbiselerini giyip babasıyla bayram namazına gitti. Konaktaki bayramlaşma sonrası sütkardeşi Yahya ile şenlik meydanında buluştular. Bir yanda asma salıncaklar, dönme dolaplar diğer yanda tiyatrocular, karagözcüler Trabzon meydanını şenlendiriyordu. Ciğer kebabı, pilav, aşure, keten helva, kuru yemiş, şerbet, boza ve dondurma satan insanlar olanca nezaketleriyle müşteri çağırıyorlardı. Ayı ve maymun oynatanlar, cambaz ve hokkabazlar da çevrelerindeki kalabalıktan memnun, sanatlarını icra ediyorlardı.

İki arkadaş, asma salıncaklara, dönme dolaplara bindiler. At ve deve ile meydanı turladılar.

Karagözcüleri, cambazları seyrettiler. Eve dönme vakti gelmişti. Vedalaşıp evlerinin yolunu tuttular.

Süleyman dönüş yolunda yağmurun azizliğine uğradı. Bir anda bastıran yağmur çabuk dinmişti dinmesine ama yine de sıırıslıkam olmasına yetmişti.

Konak bayram ziyaretçileriyle dolup taşıyordu. Hafsa Hatun, misafirlere ikram yetiştirmekten saate bile bakamamıştı. Öğle ezanı okunuyordu. Ezan sesini duyması ile pencereye koşması bir oldu. Süleyman hiç böyle gecikmezdi. Hafsa Hatun’u bir endişedir alıvermişti. Nerede kalmıştı bu çocuk? Kayınvalidesine haber verip alelacele yola düştü.

Acelecı adımlarla yürürken uzakta Süleyman’ı gördü. Süleyman, yol ortasına çökmüş, elindeki dal parçası ile çamurlu toprağı karıştırıyordu. Gördüklerine bir anlam veremedi. Şaşkınlığı geçtikten sonra yanına koştu:

– Yavrum, hepimizi merakta koydun. Ne yapıyorsun burada?

Süleyman’ın saçlarını ıslatan yağmur suları boyundan gövdesine doğru süzölüyordu. Paçaları çamur içindeydi. Bir suçlu edasıyla başını önüne eğdi:

– Affet anacığım. Şu karıncaların hâline çok
üzüldüm.

Hafsa Sultan bir oğluna, bir de yola baktı.

Ayak izleri ıslak toprakta çukurcuklar oluşturmuştu. Yağmur sularının birikmesiyle ayak izlerinin her biri birer gölcük halini alıvermişti. Karıncalar düştükleri bu gölcüklerde yaşam savaşı veriyordu. Süleyman çocuksu bir merhametle karıncaların hayatını kurtarmaya çalışıyordu.

Hafsa Sultan'ın gözleri doldu. Sarılıp oğlunun yanağına bir öpücük kondurdu. Dönüş yolunda bir de öğüt verdi:

– Güzel oğlum, hayvanlara gösterdiğin bu merhameti takdir ediyorum. Hayvan bile olsa bir can kurtarmanın sevabı pek yüksektir. Lakin bunu yaparken tedbirini almalı, kendi sağlığını tehlikeye atmamalısın.

Süleyman bu sözleri duymamıştı bile. Akli karıncalardaydı. Annesinin elinden tutmuş yürürken suya düşmüş karınca var mı diye bakışlarını yerden ayıramıyordu.

Bir yıl daha geride kalmış, Süleyman altı yaşına girmişti. Her geçen gün yeni şeyler öğreniyor, bitmek bilmez bir merakla çalışıyordu. Öte yandan çocukluk çağının gerektirdiği oyunları da ihmal

etmiyordu. Her fırsatta sütkardeşi Yahya başta olmak üzere arkadaşlarıyla güreş tutuyor, tahta kılıçlarıyla düşman kovalamaca oynuyorlardı. Hele ki at sürmeleri, nefessiz kalıncaya kadar kırlarda, sahillerde koşmaları... Çocukluk günleri bir başka güzeldi Trabzon'un. Doğanın yeşili ile denizin mavisi Süleyman'ın çocuk dünyasının en güzel renklerini oluşturuyordu. Ne var ki bu günler uzun sürmeyecekti. İlim yolunda uzunca bir seyahat bekliyordu Süleyman'ı.

İLİM YOLUNDA

Tüm ailenin bir arada olduğu nadir sofralardan biri kurulmuştı Konak bahçesinde. Başköşede Gülbahar Hatun, dizlerinin dibinde Süleyman... Baba Şehzade Selim'le anne Hafsa Sultan tam karşılarında oturmuşlar.

– Bak oğlum, diye başladı söze Şehzade. Bu güne kadar eğitiminle annen, babaannen, vaktim oldukça da ben ilgilendim. Şimdi hocalarının gözetiminde daha disiplinli bir eğitim dönemi bekliyor seni.

Bu sözler Süleyman için yeni bir dönemin habercisi gibiydi. Öğrenme aşkı ile doluydu. Hoşnutluğunu tatlı bir gülümseme ile ifade etti. Şehzade Selim çayından bir yudum içtikten sonra:

– Oğlum, dedi. Annenle ve babaannenle uzun uzun düşündük, konuştuk. Hepimiz, senin İstanbul’un manevi havasından ve kıymetli âlimlerinden faydalanmanı arzu ediyoruz. Eğitimin süresince İstanbul’da Beyazıt dedenin yanında kalacaksın. Diyeceğim şu ki bir zaman ayrı kalacağız.

Süleyman’ın tebessüm gamzeden çehresi bir anda başkalaşıverdi. Dokunsalar ağlayacaktı sanki. Trabzon doğduğu, büyüdüğü şehirdi. Sevdği topraklardan, sevdiği insanlardan uzaklara gidecekti. Saygısından “Hayır, gitmek istemiyorum.” diyemezdi. Başını öne eğdi. Şehzade Selim, Süleyman’ın üzüldüğünü fark etmişti:

– Oğulcuğum, dedi. Eminim İstanbul’u çok seveceksin. Hem dedeni ne kadar çok özlediğini biliyorum. İşte sana dedenin yanında kalmak için bulunmaz bir fırsat.

Bu sözler bir nebze de olsa teselli olmuştu Süleyman’a. Yine de sesinde hüznün saklıydı:

– Siz nasıl uygun görürseniz...

Süleyman, çok çalışacağına, hürmetli ve saygılı bir öğrenci olacağına söz verdi. Şehzade Selim, oğlunu yanaklarından okşadı:

– O hâlde hazırlan yavrum, dedi. Üç gün sonra yolculuk var.

O sabah, dillerden dökülen her cümlenin öznesi Süleyman’dı. Henüz yedi yaşındaki Şehzade, İstanbul’da en değerli âlimlerden dersler alacak, bilge bir delikanlı olarak dönüp ellerinden öpecekti. Yaklaşan ayrılığın hüznü şimdiden yürekleri sarmıştı. Herkesin ortak düşüncesine Gülbahar Hatun tercüman oldu:

– Bu çocuk, Allah’ın izniyle büyük işler başaracak.

BİR SULTAN YETİŞİYOR

İstanbul'a geleli henüz birkaç gün olmuştu. Hayallerinin ötesinde muhteşem bir şehirle karşılaşmıştı Süleyman. Göğe uzanan minareler, o minarelerden yükselen ezan sesleri, binbir sanatla örgülenen camiler, şadırvanlar, köprüler... Âdeta bir masal diyarında dolaşıyor gibiydi. Fatih Sultan Mehmet'in yadigârıydı burası. Peygamber Efendimizin övdüğü şehirdi.

Sabırsızlıkla beklediği gün gelip çatmıştı işte. Biraz sonra hocaları ile tanışacaktı. Şehzadelerin eğitimi için hazırlanan medrese odasında şimdi

dedesini ve tabii ki hocasını bekliyordu. Kafasından binbir soru gelip geçiyordu... Hocası acaba nasıl biriymi? Sert mi, yoksa şefkatli miydi? Yaşlı mı yoksa genç miydi?

Bir kitap alıp sedire kuruldu. Heyecanı okuduklarını anlamasına mani oluyordu. Yaklaşan ayak sesleri kalbinin atışlarını hızlandırmıştı. Kapıyı açıp loş koridora baktı. İşte geliyorlardı. Beyazıt dedesinin yanındaki aksakallı, hocası olmalıydı. Tüm cesaretini kuşanıp yanlarına koştu. Önce hocasının, sonra da dedesinin ellerini öptü. Sultan Beyazıt, oğlunun bu hareketinden memnun olmuştu:

– Hocam, dedi. Süleyman bundan böyle sizin talebenizdir. Önce Allah’a sonra da sizlere emnettir.

Molla Hayrettin Hoca Süleyman’ı şöyle bir süzdü. Bu küçük çocuğun ela gözlerinden yansıyan ışık, gelecekteki başarılarının habercisi gibiydi. Kendinden emin, büyümüş de küçülmüş bir edası vardı. Nasıl da saygılı, edepli bir hâl içindeydi.

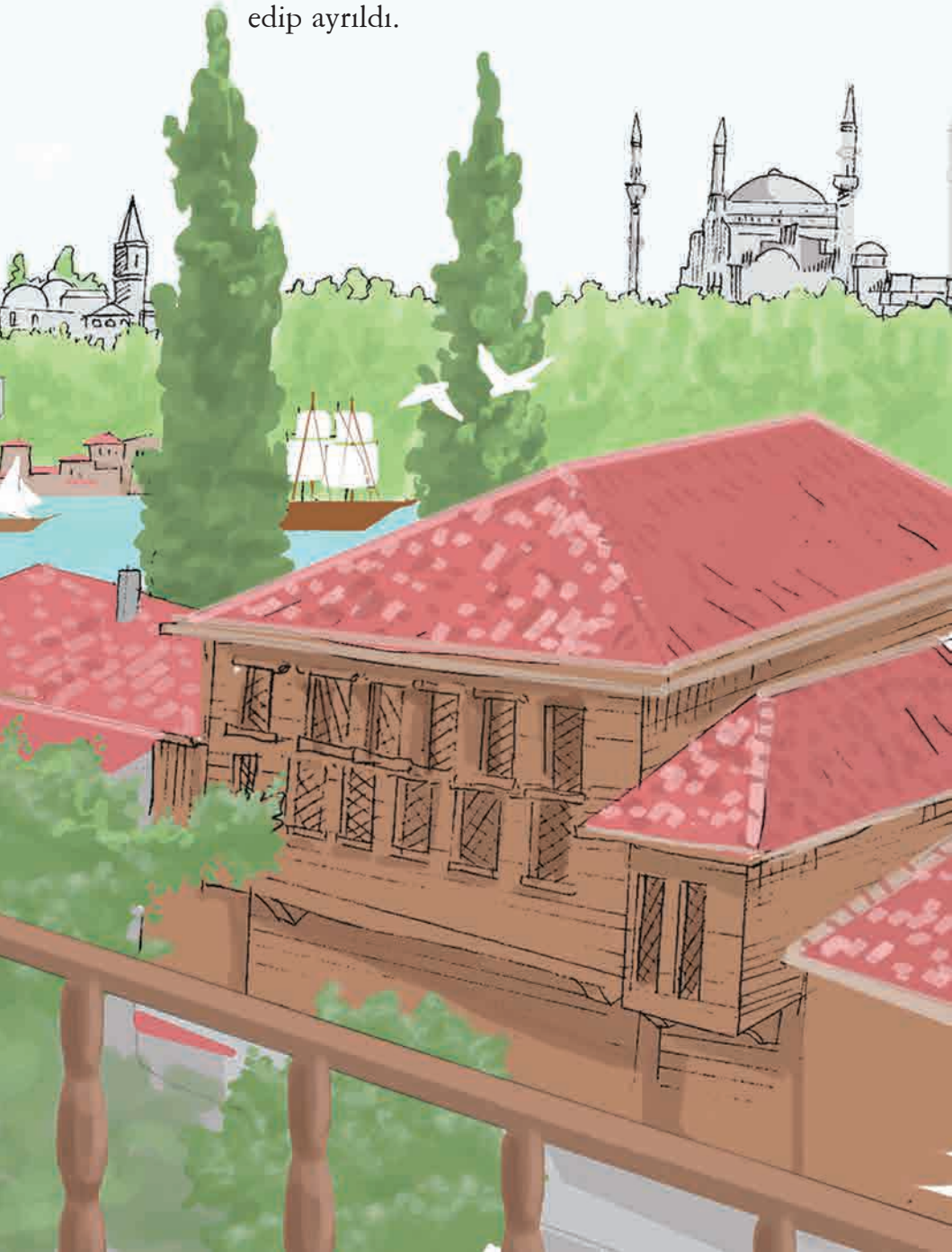
Sultan Beyazıt Han, torununun gözlerine baktı:

– Oğul, dedi. Bundan böyle eğitiminden Molla Hayrettin Hoca sorumludur. Güzel oğlum, bilesin ki Rabbimiz çalışmayı ibadetle eş tutmuştur. Âlimlerin mürekkebinin şehitlerin kanı ile bir saymıştır. Oğulcuğum, hocalarının sözünden sakın çıkmayasın, vaktinin kıymetini bilesin. Muvaffakiyetlerinle hepimizi sevindiresin.

Süleyman hiç konuşmadı, konuşamadı.

Sultan Beyazıt, Süleyman'ı hocasına teslim edip ayrıldı.

– Demek adın Süleyman, dedi gülümseyerek. Sen Süleyman Aleyhisselam'ı bilir misin?

Süleyman böylesi bir soruyu beklemiyordu. Sadece sustu. Molla Hayrettin Hoca, sedir üzerindeki hasıra bağdaş kurdu. Bir el işaretiyle Süleyman'a yer gösterdikten sonra anlatmaya başladı:

– Oğul, Allah, insanlara doğru yolu göstermek için peygamberler göndermiştir. Bu kutlu insanlardan biri de Hazreti Süleyman Aleyhisselam'dır. Allah ona büyük bir saltanat, eşsiz bir zenginlik, kuşlarla desteklenmiş güçlü ordular vermiştir.

Hocasının ses tonundaki şefkat, Süleyman'a tüm garipliğini unutturmuştu:

– Hazreti Süleyman, büyük bir zenginliğe, ihtişamlı bir iktidara sahipti. O, Allah'ın kendisine verdiği bu nimetleri yine Allah yolunda kullandı. Allah'ın izniyle kuşların konuşma dilini öğrendi, ordusunu kuşlardan oluşan bir bölükle güçlendirdi. Kuşları bazen haber taşımada, bazen de istihbarat toplamada kullandı. Kuşlar sayesinde uzak ülkelerle haberleşmeyi sağladı.

Molla Hayrettin Hoca, talebesinin yolunu aydınlatacak bir yıldız olmasını arzuluyordu Süleyman Aleyhisselam'ın:

– Oğul, dedi. Sen de Hz. Süleyman'ın ahlâkını, azmini örnek almalı, onun gibi imanlı, adaletli, alçak gönüllü, akıllı, sabırlı ve kararlı olmalısın. Çünkü bu yol, seni yalnızca ahirette değil, dünya hayatında da büyük başarılarla ve zaferlere götürecektir.

Adının niçin Süleyman konduğunu şimdi daha iyi anlıyordu. Süleyman bu nur yüzlü, güleç yüzlü

hocasını çok sevmişti. Âlimlerin dizleri dibinde tatlı ve yorucu bir dönem başlıyordu Süleyman için...

Âlimler topluluğu tarafından gerçekleştirilen “huzur dersleri”ne çoğu zaman padişah da katılıyor, şehzadenin gelişimini yakından görme imkânı buluyordu. Bu derslerde tefsir, hadis gibi dinî ilimlerin yanında edebiyat, tarih, felsefe alanlarında da eğitimler veriliyordu.

Süleyman bir taraftan devlet idaresini öğrenirken, diğer taraftan sanat dersleri ile şiir yazabilecek kabiliyeti kazanıyordu. Askerî eğitimin yanında, musiki eğitimi de ihmal edilmiyordu. Bir yandan millî sporlarla uğraşarak beden gücünü artırıyor, diğer yandan cephede bir orduyu yönetmenin tekniklerini öğreniyordu.

Süleyman’ı Osmanlı tahtına hazırlayan İstanbul günleri yedi yıl sürecek, 13 yaşına kadar bu şehrin ilim ve irfan dolu havasını soluyacaktı.

KAVUŞMA

Trabzon’da heyecanlı bir bekleyiş vardı. Gözler tepenin ardından dolanıp gelen yoldaydı. Süleyman mektubunda “Cumanın akşamında inşaallah oradayım ...” diye yazmıştı. Sayılı günler bitmiş, işte o gün, o an gelmişti. Hafsa Sultan, yanı başındaki validesine:

– Gelmeleri yakındır. Sofrayı hazır edeyim, diyerek mutfığa geçti. Yardımcılarının ısrarlarını geri çevirmiş, oğlunun en sevdiği yemekleri kendi elleri ile hazırlamıştı. Belli ki bunca hasretten sonra

“Ana eli değmiş yemeklerden yemeli oğlum.” diye düşünmüştü.

Bir çocuk olanca nefesi ile bağırdı:

– Geliyorlar... Geliyorlar! ...

Bütün gözler aynı yöne çevrildi. Tepeyi dönen bir grup atlı, arkalarında bir toz bulutu bırakarak şehre yaklaşıyordu. En önde at koşturan Süleyman olmalıydı. Nasıl da ustalıkla sürüyordu atını. Yıllar önce yaşlı gözlerle ve umut dolu yüreklerle uğurlanan çocuk, şimdi yiğit bir delikanlı olarak yuvasına dönüyordu.

Süleyman atını bir süvari kıvraklığıyla mahmuzladı. Yağız at, binicisinin hasretini hissetmişçesine dörtnala atıldı ileriye. Az sonra bir sevgi yumağı oluştu konağın bahçesinde. Yılların hasreti bir görmeyle, bir sarılmayla biter miydi hiç... Hafsa Hatun az önce bağrına bastığı oğlundan gözlerini alamıyordu. Ama olsun, Allah oğlunu ziyan etmemişti ya... İşte sağlıklı, güçlü bir genç vardı karşısında... Konuşmasındaki bilgelikten, halindeki edepten, gözlerindeki ışıktan hasretin boşa çekilmediği belliydi.

Sofralar kuruldu, sohbetler edildi. Özlem sona ermiş, yürekler serinlemişti. Dillerdeki dualar, bu ayrılığın son ayrılık olması içindi.

Süleyman için baba ocağında, doğduğu topraklarda yeni bir dönem başlıyordu şimdi. Trabzon’da eğitimine kaldığı yerden devam etti. Süleyman hocalarının çizdiği yoldan hiç ayrılmadı. Hem ilim ve zanaat öğrendi, hem de babasının yanı başında devlet yönetmenin inceliklerini.

Diğer taraftan peş peşe acılar yaşanıyordu Osmanlı topraklarında.

Önce Beyazıt Han vefat etmişti, sonra da Gülbahar Hatun...

Beyazıt Han vefatından önce tahtı oğluna devretmişti. Osmanlı ülkesinin yeni padişahı artık “yavuz” lâkaplı Sultan Selim Han’dı. Onun biricik varisi ise Şehzade Süleyman...

On beş yaşında güçlü bir delikanlı olmuştu Süleyman. Kaderde bir gün padişah olmak da vardı ve bir şehir düzeyinde bunun provaları yapılmalıydı. Genç Şehzade, hafızasına nakış nakış işlediği bilgilerini hayata geçirmeli, uygulamalıydı.

Önce Şebinkarahisar'a tayin edildi, sonra da Manisa'ya.

Fatih Sultan Mehmet Han başta olmak üzere birçok padişahı tahta hazırlamıştı Manisa. Şehzadeler şehri şimdi yeni valisine Şehzade Süleyman'a açıyordu kapılarını.

Süleyman bu görevlerinde yalnız değildi. Annesi, hocaları ve ona yön verecek devlet adamları hep yanı başında idiler.

KÖLELİK TEN VEZİRLİĞE

Şehzade Süleyman, Manisa’da bir yandan devlet işleri ile tecrübe kazanırken, diğer yandan eğitimine kaldığı yerden devam ediyordu. Şehzade, Manisa’da halkla iç içeydi. Halkının sıkıntılarıyla dertleriyle yakından ilgileniyordu.

Şehzade, yine camide cemaatle eda edilen namazın sonrasında şehri turlamaya başlamıştı. Duyduğu yanık bir kaval sesi dikkatini çekti. Kendisi de musiki sevdalısı olan şehzade, kavalı böylesine güzel çalan kişiyi merak etmişti. Yarı harabe bir evden geliyordu ses. Varıp kapıyı çaldı.

İçeriden bir ses “Gel!” deyince girdi. İçeride yaşlı bir kadın ocaktaki yemeği karıştırıyordu. Çocuk denecek yaşta bir genç ise ocağın kıyısında kaval çalıyordu. Kadın, misafirlerini görünce toparlandı, “Hoş gelmişsiniz...” diyerek misafirlerini buyur etti. Şehzadeyi tanımamıştı ama onun bir asilzade olduğunu kılığından tahmin etmişti. Birer tas ayran hazırlayıp ikram etti. Şehzade, utancından kavalını arkasına saklayan çocuğa bakarak sordu:

– Oğlunuz mu?

– Değil, ama oğlumdan daha yakındır. Ben büyüttüm onu.

– Peki ana, oğlun değilse kim?

– Parga’da doğmuş. Korsanlar basmış köyünü. Küçük yaşta esir edilmiş. Köle diye satılıyordu. Verdim ücretini aldım.

– Madem kölendir. Öyleyse Onu bana sat. İstedğin fiyatı vermeye hazırım!

İhtiyar ters ters baktı:

– Onu hiç kimseye satmam. Tek yakınım o benim.

– Tamam, anacığım, öyleyse arkadaşım olsun. Ben, Şehzade Süleyman'ım. Teklifimi kabul edersen oğlun gelecekte büyük devlet adamlarından olur. Sana da, milletimize de faydası olur.

İhtiyar kadın, başını iki yana salladı.

– Kim olduğun umurumda değil! İşte İbrahim, işte sen... Onu razı edebilirsen al götür. Yoksa gayrı rahat bırak bizi...

Şehzade, İbrahim'e yaklaştı. Bir süre konuştular. İbrahim, Şehzade'nin teklifini çoktan kabul etmek istiyordu. Lakin yıllardır candan bir anne olarak gördüğü ve sevdiği ihtiyar kadını üzmemek istemiyordu.

Şehzade Süleyman'ın ihtiyar kadını ikna etmesi kolay olmadı, ama sonunda başardı. İbrahim'i alıp Manisa Sarayı'na götürdü.

İbrahim'le Şehzade Süleyman arasında köklü bir dostluğun temeli böyle atılıyordu. Şehzade, bundan sonra yaşlı kadını da hiçbir zaman unutmayacak, ahir ömrüne kadar her ihtiyacını karşılayacaktı.

İbrahim, henüz on iki on üç yaşlarındaydı. O günden sonra Şehzade Süleyman'ın en candan

arkadaşı, sırdaşı, kardeşı oldu. Âlimlerden ilim, komutanlardan savaş dersleri aldı. Zekiydi, öğrenme hırsıyla doluydu. Bir zamanların üç beş akçeye satılan kölesinin önünde vezirliğe kadar uzanacak fırsatlarla dolu bir yol açılmıştı.

Manisa'da geçirdiği yıllar, Şehzade Süleyman'ı güçlü bir asker, duygu dolu bir şair, derin bir âlim yapmıştı. Artık yetişkin bir delikanlıydı. Çok daha zorlu ve önemli görevler bekliyordu O'nu.

HEP O'NUNLA DEĞİL MİYDİK?

1 520 yılının Temmuz'uydu. Yavuz'un ordusu yeni bir sefer için Edirne yollarındaydı. Oysa Yavuz Padişah hastaydı. Arabaya binmesi için yapılan tüm teklifleri, "Padişah at üstünde olmalı!" diyerek reddetmiş, atına atlayıp ordunun başına geçmişti. Geçmişti geçmesine ya şiddetli ağrıları da dayanılmaz bir hâl almıştı.

Uğraşdere bölgesine gelindiğinde bir köyde mola verildi. Padişah doktora görünmeye ikna edildi. Çıbanı gören Hekimbaşı Ahi Çelebi'nin gözlerindeki endişe her şeyi anlatıyordu. Hekimbaşı:

– Sultanım, dedi. Burada istirahat buyurmalısınız, daha fazla at üstünde gidemezsiniz.

Sultan Selim acıdan titriyordu:

– Bizim ata binecek hâlimiz mi kaldı Ahi!

Ordu sefere devam ederken padişah dinlenmeye çekildi.

Ordudan geriye kalan birkaç çadırdan büyükçe olanında endişeli bir bekleyiş başlamıştı. Hasan Can ağlamaklı sesi ile sultan otağının bir köşesinde Kur'an-ı Kerim okuyordu. Rahlenin üzerindeki mushafın bir sayfasını daha çevirdi. Sonra karyoladaki hastaya baktı. Solgundu, derin acının izlerini taşıyan yanakları çökmüştü. Saatlerdir baygın hâldeydi. Sultan otağındaki manzara yürekleri burkuyordu.

Savaş meydanlarının bileği bükülmez yiğidini şirpençe denilen bir küçük cıban mağlûp etmişti. Tabipler çaresizdi. Hekimbaşı Ahi Çelebi, hazırladığı merhemi özenle sürdü yaraya. Sonra ellerini açıp şifa diledi.

Yavuz Sultan Selim, ancak gece yarısına doğru açabilmişti gözlerini. Hasta padişah, bir göz işaretiyle sadrazamı yanına çağırdı. Sadrazam Piri

Mehmet Paşa karyolanın yanına diz çöktü. Padişahı duymak için eğildi. Yavuz'un sesinde keder ve acının izleri vardı:

– Şu çıban ordumun başında gitmeme mani oldu. Askerlerim fethi tamamlamadan seferden vazgeçmesinler. Oğlumuz Süleyman'a haber sal. İstanbul'a gitsin. O saraya ulaşmadan ölürsem vefatım gizli tutulsun ki askerler arasında kargaşa çıkıp sefer aksamasın.

Sadrazam'ın boğazında bir hıçkırık düğümlendi:

– Baş üstüne Sultanım! diyerek çadırdan ayrıldı.

Piri Mehmet Paşa çadırdan çıkar çıkmaz göz yaşlarını serbest bırakmıştı. Sultan Yavuz, onun için yalnızca bir padişah değildi. Birlikte büyümüşlerdi; devlet yönetiminde de hep yan yana, omuz omuza olmuşlardı. Şimdi cesur, yiğit bir padişahı değil; en yakın dostunu da kaybediyordu.

Hasan Can rahlenin başından kalkıp padişahın yanına geldi. Elini Yavuz'un alnına koydu. Padişahın ateşi düşmüş, alnı buz gibi olmuştu. Yavuz Sultan Selim, çatık kara kaşlarını kaldırdı:

– Hasan Can!

– Buradayım sultanım.

O her zamanki etkili bakışları ile Hasan Can'ın gözlerine baktı:

– Bu ne haldir Hasan Can?

Sultanın artık son yolculuğuna hazırlandığını hissediyordu Hasan Can. Acı da olsa O'nu bu sona hazırlamalıydı. Yavuz'un kulağına eğildi, kısık sesle:

– Sultanım, Allah'a yönelip, Allah'la olma vaktidir, dedi.

Yavuz kaşlarını bir yay gibi kaldırdı:

– Ya sen bizi bunca zamandır kiminle bilirdin Hasan Can? Biz her daim onunla değil miydik?

Hasan Can, mahcup bir eda ile:

– Hâşâ Sultanım, dedi. Sizi bir an dahi Allah'ın zikrinden uzak görmedim. Lakin bu zaman gayrı zamanlara benzemediğinden öyle söyledim.

Yavuz, bir çocuk sadeliğiyle gülümsedi:

– Yasin suresini oku Hasan Can.

Hasan Can ezberden okumaya başladı. Padişah titrek sesi ile Hasan Can'a eşlik ediyordu. Sureyi

bitirdikten sonra “Tekrarla” dedi hasta padişah. Hasan Can okumaya başladı.

“Rahim olan Allah’tan onlara selam gelir.” mealindeki ayet okunurken Sultan Yavuz şahadet parmağını kaldırıp diğer parmaklarını yumdu. Sonra derin bir nefes aldı. Dudaklarından dökülen son sözleri kelime-i şehadet olmuştu. Yüzünü buruk bir tebessüm kapladı. Çadırın içinde bir hıçkırık sağanağı yükseldi.

Yavuz padişah Rabbine yürümüştü.

VASIYET

Elçi yorgundu. Atını çatlatırcasına sürmüş, nihayet gün ortasına doğru Manisa'ya ulaşabilmişti. Saklayamadığı acının tesiriyle sesi titriyordu. Şehzade'nin huzurunda saygıyla eğildi:

– Efendim, dedi. Allah size uzun ömürler ihsan etsin. Babanız Sultan Selim Han ebedi yurda hicret...

Şehzade'nin başı döndü, sendeledi. Sözlerin gerisini duymadı. Yüreğine bir ok saplanmış, acı tüm benliğini sarmalamıştı. Oysa bir şehzade en onulmaz hâllerde dahi güçlü olmalı, duygularını kontrol edebilmeliydi. Acıyla yutkundu:

– Kader... dedi. Muhterem pederimizin mekânı cennet olsun...

Bir süre konuşmadı. Belli ki yüreğinden taşmaya çalışan duyguları ile kavga hâlindeydi. Kendini çabuk toparladı:

– Tez hazırlıklar görüle, diye emretti. İstanbul’a yolculuk var!

Aynı günün akşamında kalabalık bir kabile Manisa’dan hareket etti. Bu hüzünlü yolculukta babası ile yaşadıkları anıları canlandı hayalinde. Son vedalaşmalarında:

“Oğul,” demişti. “Kazandığın başarılarla övünüp kibre düşmeyesin. Bilesin ki bütün başarılar ve zaferler Allah’ın dilemesi ile olur. Bizler bu lütuflara ancak birer vasıtayız. Oğul, her iyiliğin kaynağı adalettir. Adil olmayanın elinden çıkan işten hayır bekleme...”

Sonra bir daha göremeyecekmiş gibi bakmıştı gözlerinin içine:

“Bak oğul” demişti. “Ben seferlerimi doğuya yaptım. İslâm birliğini sağlamak için savaştım. Şimdi batıya yönelme vaktidir. Bir gün devletin başına geçeceksin. Avrupa’ya seferler yapıp oradaki

milletlere Allah'ın yüce adını duyurman sana vasiyetimdir. Bunu sakın unutma.”

Sarılıp helalleşmişlerdi sonra. O görüşmelerinin son görüşmeleri olacağını nereden bilebilirdi.

Piri Mehmet Paşa, şehzade İstanbul'a ulaştıktan sonra Yavuz'un vefatını tüm ülkeye duyurdu. Çünkü; taht sahipsiz değildi artık.

Genç padişah, babasının cenazesini İstanbul dışında karşıladı. Mahşerî bir kalabalığın arasında Fatih Camii'ne kadar yürüdü. Cenaze namazı Fatih Sultan Mehmet Camii'nde kılındı. Yavuz Sultan Selim, Haliç'e nâzır İstanbul'un altıncı tepesinde toprağa verildi. Genç padişah, Mimar Ali Ağa'ya oracıkta ilk emrini verdi:

– Merhum babam Sultan Selim Han'ın mezarının üzerine bir türbe, yanına cami ve medrese inşa edilsin.

Sultan Yavuz, genç yaşta kavuşmuştu Rabbine. Arkasında güçlü bir donanma, zaferlere alışmış bir ordu, uçsuz bucaksız bir devlet bırakmıştı. Sekiz yıllık saltanatında yedi büyük devleti fethetmişti. Son seferinde ise hastalanmış, yola devam edememişti. Ömrünü fetihlere adayan padişah, yine bir fetih yolunda can vermişti.

ADALET

Divan yeni padişahla ilk toplantısını yapıyordu. Gözler henüz yirmi altı yaşındaki genci süzüyordu. Genç adamın saygı uyandıran bir duruşu, güven telkin eden bir siması vardı. Seyrek, siyah sakalları O'na yaşının üzerinde olgun bir görünüm kazandırmıştı.

“Ey benim güngörmüş vezirlerim, paşalarım, beylerim...”

Tahtın yeni sahibi konuşmasına bu sözlerle başlamıştı. Genç padişahı hayranlıkla dinleyen divan üyelerinin duyguları ortaktı: Osmanlı ülkesinin yeni sultanı, atalarına layık biriydi. Sultan Süleyman uzun ve etkili konuşmasını şu sözlerle noktaladı:

– Şimdi bizlere düşen ecdadımıza layık olmaktır. Babam cennetmekân Yavuz Sultan Selim Han'ın vasiyeti üzere batıya yöneleceğiz. Atlarımızın nallarının değdiği her toprak adaletle tanışacak. Allah'ın yüce adını en uzak ülkelere duyurmak için seferden sefere yürüyeceğiz. Allah bu yolda hepimizin yardımcı olsun.

Bu sözler yeni dönemin haritasını da belirginiştiriyordu. Genç Sultan, fetihlerin yönünü doğudan batıya çeviriyordu.

Divanda ülke meseleleri görüşülmeye başlandı. Genç sultanın önüne gelen ilk sorun Mısır eyaleti ile ilgiliydi. Piri Mehmed Paşa:

– Sultanım, dedi. Merhum babanız Yavuz Sultan Selim hazretlerinin Mısır'ı fethettikten sonra Hadım Süleyman Paşa'yı vali tayin ettiği malumunuzdur. Süleyman Paşa eyaletin ilk vergisini her yıl sekiz yüz bin altın olarak gönderiyordu. Oysa yeni vali Hüsrev Paşa bir milyon iki yüz bin altın vergi ödemektedir. Şüphemiz odur ki Hüsrev Paşa bu kadar vergi gönderebildiğine göre önceki vali devletin parasını ziyan etmiştir.

Sultan Süleyman bir anlık sessizliğin ardından emretti:

– Mısır'ın eski valisi Süleyman Paşa'yı bilirim, ziyan etmez. Tez yeni vali hakkında soruşturma açılsın.

Padişahın sözleri herkesi şaşkına çevirmişti:

– Ama padişahımız, bu adam fazlasıyla vergisini göndermektedir.

Sultan Süleyman:

– Paşalarım, beylerim... dedi. Bilesiniz ki birkaç yıl içinde bu kadar vergi fazlası olmaz. Yoksa yeni valimiz halka zulmedip gereğinden fazla mı vergi topluyor? Mısır Valisi derhâl İstanbul'a çağrılıp bu durumun sebebi araştırılsın.

Sultan'ın emriyle Mısır'a müfettişler gönderildi. Soruşturma sonunda valinin bir günahı olmadığı görüldü. Yeni yapılan su kanalları ile sulanan topraklar fazla mahsul vermişti. Gelirin artması bu yüzdendi. Ne halka baskı yapılmış, ne de zorla vergi alınmıştı. Kanuni, yine de fazla vergiyi kabul etmeyerek Mısır'da hayır işlerinde kullanılmasını emretti.

BİR SALKIM ÜZÜM

Genç padişah, huzura çağırdığı Veziriazam Piri Mehmet Paşa'ya,

– Ne dersin lalam, dedi. Layoş denilen çocuğun niyeti ciddi midir? Avrupa krallarına mektuplar yazıp bize karşı güç topladığı doğru mudur? Ola ki duymadığımız şeyleri duymuşsundur, bilmek isterim...

Piri Mehmet Paşa engin bir devlet tecrübesine sahipti. Yavuz Padişah'ın her seferinde, her kararında yanı başında olmuştu. Şimdi bu birikimi

ile bir oğul gibi sevdiği Yavuz'un emaneti bildiği Sultan Süleyman'a yol gösterecekti:

– Hünkârım, dedi. Malûmunuz üzere Macaristan Avrupa'nın sağlam kapısıdır. Belgrad ise o kapının kilidi... Cennetmekân Sultan Selim Han babanız “Belgrad'ı fethetmeden uyku gözüme haramdır.” derdi. Dedeniz Fatih Sultan Mehmet Han dahi Belgrad'ı almak için yola çıkmış, lakin malûm sebeplerle geri dönmek zorunda kalmıştır. Teklifim odur ki bir elçi gönderip Layoş'un niyetini öğrenelim. Cizyemizi isteyelim.

– İyi söylersin lalam. Tez gözü pek, yiğit birini getirin, görevlendirelim.

– Behram Çavuş tam aradığınız adamdır Sultanım. Yeri geldikte gözünü budaktan sakınmaz, sözünün eri bir kahramandır.

– O hâlde hiç vakit kaybetmeden elçimiz yola koyulsun.

Kanuni de baba yadigârı bildiği Piri Mehmet Paşa'ya büyük saygı gösteriyor, fikirlerine değer veriyordu. Baş başa verip olası bir seferin tüm detaylarını inceden inceye değerlendirdiler. Ertesi günü Behram Çavuş Macaristan yolunda at sürmeye başlamıştı bile.

Layoş “Avrupa’nın en büyük kralı” olma düş-leri görüyordu. Bunun tek yolunun da Kanuni’yi mağlûp etmekten geçtiğini biliyordu. Rahat ve zevk içinde bir hayat süren Layoş, millet davasından çok şahsî servet ve şöhret peşindeydi.

Layoş, Behram Çavuş’u süslü sarayında kabul etti. Osmanlı’ya belli bir miktar cizye ödemesi gerektiği söylenince çılgına döndü. Behram Çavuş’a ağza alınmayacak hakaretler sıraladı. Düşmana karşı dikbaşlı olan Behram Çavuş da bu hakaretlere misliyle karşılık verince kıyamet koptu. Layoş, Behram Çavuş’un işkenceyle öldürülmesini emretti. Kahraman asker ağır işkenceler altında ama onuruyla can verdi.

Elçiye yapılan bu zulmü öğrenen Kanuni, hiddetten kıpkırmızı kesilmişti. Öfke büyük, savaş kaçınılmazdı. Ordu fetih için İstanbul’dan hareket etti.

Bu ordu, bir zamanlar, Hacı Bektaş-ı Veli’nin “Bunlara Yeniçeri denilsin, pazıları bükülmez, kılıçları keskin, yüzleri ak, okları aman vermez, şan ve zaferleri ebedî olsun.” duasını aldığı Yeniçeri ordusuydu. Milletin gözünde bir “Peygamber Ocağı”ydı.

Osmanlı ordusu coşkun bir nehri andırıyordu. Âdeta kartopu gibi yuvarlandıkça büyüyen bir orduydı bu. İstanbul'dan on beş bin kişi olarak hareket eden ordu her menzilde kendisine katılan birliklerle devasa bir güce dönüşüyordu.

Kavurucu yaz sıcakları askerleri hayli yormuştu. Öğle vakti bir Hristiyan kasabasında mola verildi. Azıklar yenildi, namazlar kılındı. Dinlenme anında askerlerden biri yol kenarındaki üzüm bağına girdi. Asma dalından bir salkım üzüm kopardı. Yediğı üzümün ücretini bir kese içinde kopan salkımın yerine bağladı. Yediğı üzümle ferahlayan asker, hiç vakit kaybetmeden birliğine döndü.

Askerler ayrıldıktan sonra endişeyle bahçesine dalan köylü hayretler içinde kalmıştı. Nasıl olur da bir ordu, bir bağda konaklar da hiçbir şeye zarar vermezlerdi. Dolaşırken asma dalına iliştirilmiş keseyi fark etti. Şaşkınlığı daha da artmıştı. Kesedeki para, daldan alınan üzüm için bırakılmış olmalıydı. Bu ne büyük bir incelikti. Köylü ani bir kararla atını topukladı. Osmanlı ordusunun peşinden gitti. Kan ter içinde orduya yetişip komutanla görüşmek istediğini söyledi. Biraz sonra komutan ve köylü karşı karşıyaydı.

Köylü, komutana elindeki keseyi göstererek:

– Komutan... Komutan, dedi. Bir askeriniz yediği küçük bir salkımın yerine parasını asmış. Bu ne yüce bir ahlâktır. Benim tarlam toprağım böyle askerlere helal olsun.

Oysa komutan bu hadiseden hoşnut olmamıştı. İzinsiz girilen bir bağda, izinsiz alınan bir salkım üzüm, ücreti bırakılsa dahi helal olamazdı. Asker hakkında verilecek karar için padişaha danışıldı.

Sultan Süleyman kesin emrini verdi:

– Kursağında haram lokma olan bir askerin bulunduğu orduya Allah zafer nasip etmez. Bu asker derhâl seferden men edilip ordudan uzaklaştırılsın.

Kanuni, bir daha böylesi bir olayın yaşanmaması için komutanları tembihledi:

– Bilesiniz ki askerin hâli zaferin ilk adımıdır. Eğer o asker parayı aldığı üzümün dalına bağlamamış olsaydı bu ordunun adı zalimler ordusu olurdu ve o askerin başı vurulurdu. O, parayı asmaya bırakarak başını kurtardı, ancak sahibinden izinsiz aldığı için seferden men cezasına çarptırıldı.

Emir yerine getirildi. Hatasını anlayan asker gözyaşları içinde ordudan ayrılıp memleketine döndü.

Genç sultan o kadar hassastı ki geçilen tarlalarda ve otlaklarda atların ağzının bağlanmasını emrediyordu. Böylece köylü malının zarar görmesi önleniyordu.

Ordu, günler süren yolculuktan sonra Belgrad önlerine ulaştı. Belgrad'ı kuşatmak için önce Sava Nehri'nin aşılması gerekiyordu. On iki günlük bir

gayretle Sava'nın hırçın suları üzerine köprü kuruldu. Belgrad'a ulaşan orduyu şiddetli bir savunma duvarı karşıladı.

Düşmana ilk darbeyi Bali Bey komutasındaki akıncılar vurdu.

Danişment Reis kumandasında elli kadar gemi şehri nehir tarafından kuşatmıştı. Belgrad hem karadan hem de Tuna Nehri'nden gelen top atışlarıyla sarsılmaya başlamıştı.

Üç ay süren zorlu savaşın ardından Belgrad fet-
hedildi. Fetihden bir gün sonra şehre giren Sultan
Süleyman, camiye çevrilen Aşağı Kilise’de cuma
namazını kıldı. Fethi nasip eden Allah’a şükür duy-
gusuyla secdeye kapandı. Fakirlere sadaka, asker-
lere armağanlar dağıttı. Kimsenin malına mülküne
dokunulmayacağını, halkın huzur içinde vatanla-
rında yaşayabileceğini söyledi.

Şehrin yeniden imarı için yirmi bin altın tahsis
edildi. Bu fetih, Belgrad ve Belgradlılar için kuru-
luşundan beri yakaladığı en büyük şans olmuştu.
Şehirde eşsiz binalar yükselmeye başlayacak, yol-
lar, köprüler yapılacaktı. Belgrad on altıncı ve on
yedinci yüzyılın parlak bir ticaret merkezi olacaktı.

Fethi tamamlayan ordu yeniden payitahta,
İstanbul’a dönüyordu. Niş’te verilen mola esna-
sında aldığı acı haber padişahı derinden yaraladı.
Sultan Süleyman oğlunu, Şehzade Murat’ını kay-
betmişti. Kazandığı ilk zaferinin sevincini yaşaya-
madan büyük bir acıyla sarsılmıştı. Cihan hüküm-
darı da olsa evladını geri getirebilir miydi? Evlat
acısı bir anda bütün şanların, zaferlerin gururunu
silmişti.

BEY OLMAK

Bali Bey, Belgrad Zaferi'nden günler sonra padişaha bir mektup yazdı. Yiğit akıncı beyi, mektubunda Belgrad'taki kahramanlığının ödülü olarak şehrin valiliğine atanmasını talep ediyordu.

Sultan Süleyman, Bali Bey'e şu satırların sıralandığı mektubuyla cevap verdi:

“Gazi Bali Bey’e...

On sekiz kale fethetmişsin. İki cihanda yüzün ak, emeğim sana helal olsun. Benden bunların karşılığında bir sancak beyliği rica etmişsin.

Yalnız Gazi Bali Bey, henüz senin için sancak beyliği uygun değildir. Gerçi sen bize çok hizmet ve iyilik ettin. Biz de bu hizmetlerin karşılığında sana üç tane iyilik ettik. Biri şudur ki sana “Müminlerin Emiri” hitabıyla hitap ettik. İkincisi sana değerli bir kaftan gönderdim. Üçüncüsü Peygamber Efendimiz’in (sallallahu aleyhi vesellem) tuğunu verdim. Bunların üzerine daha büyük bir ihsan olmaz. Bundan sonra sen şükretmeli ve her işini Allah’tan bilmelisin. Katiyen gurura kapılmamalısn. Kendi kılıcım ile bu kadar kale fethettim demeyesin.

Bey olmak, iki kefeli bir terazidir. Bir kefesi cennet, bir kefesi cehennemdir.

Ey Gazi Bali Bey! Gelirim masrafıma yetmez diye üzülmeyin, ne dilediğin varsa benden iste. Sana emanet ettiğim askerlerimin ve halkımın gençlerini evlat, yaşlılarını baba, yaşlılarını da kardeş bil. Bilhassa fakirlere şefkat ve sevgiyle yardım et.”

Gazi Bali Bey, padişahın halasının oğluydu. Mektubu okuyan Bali Bey, en yakın akrabasına dahi ayrıcalık tanımayan Sultan’a hak vermiş, hatasını anlamıştı.

KOÇYİĞİTLİĞİNİZ LAFTA MI KALDI?

Temmuz sıcaklarının ısıttığı Akdeniz sularında dört yüz savaş gemisi Rodos’a doğru yol alıyordu. Bu gemiler altmış beş bin askeri, lağımca ve topçuyu taşıyordu.

Rodos Adası’nı yurt edinen Sen Jan Şövalyeleri, hac vazifesini yapmak için Mekke’ye giden Müslüman gemilerini ele geçirip içlerindeki hacı adaylarını esir ediyorlardı. Genç Sultan, Sen Jan Şövalyelerinin kontrolündeki Rodos Adası’ndaki zulme son vermeye kararlıydı.

Osmanlı ordusunun sefer ihtimali belirin-
ce topçuluk ve kale savunması uzmanı Gabriel
Martinengo, Girit'ten Rodos'a koşup topçuları
eğitmeye başlamıştı. Şövalyeler de boş durmamış,
depoları en az bir yıl yetecek erzaklarla doldurulup
surları güçlendirmişlerdi.

Donanma Rodos'un Öküz Burnu civarında
padişahını beklemeye çekildi. Donanma komutanı
Mustafa Paşa ilk kafiyle karaya çıktı. Mustafa
Paşa, fethedilmesi henüz belli olmayan bir adaya
köprüler yaptırmaya, çeşmeler inşa etmeye başla-
mıştı bile.

Donanma yirmi gün sonra Rodos'a ulaştı. Pa-
ralı askerlerin ve şövalyelerin koruduğu ada zorlu
bir savunmayla karşılık verdi.

Bir topçu ustası Martinengo'un geliştirdiği top-
lar donanmaya ağır zayıat veriyordu. Yeraltından
açılan tünellerle kaleye girmeyi deneyen askerler
ise tarihte görülmemiş bir yöntemle karşılaştılar.
Osmanlı'nın yeraltı tüneli açması muhtemel nok-
talarını önceden tespit eden Rodoslular, adadan
dışarıya kendi tünellerin açmışlar, tünelin ucuna da
davul derisi germişlerdi. Karşı tarafta vurulan her
kazma darbesi davul derisini titreştiriyor, açılmakta

olan tünelin yönü böylece tespit ediliyordu. Her geçen gün biraz daha zorlaşan kuşatmada büyük kayıplar veriliyordu. Askerin kalenin fethine olan inancı zayıflamıştı.

Bu manzarayı içi parçalanarak izleyen Kanuni, orduya hitaben çok sert bir konuşma yaptı:

– Bre sizler misiniz o erler ki savaşta üstün gelmek öz dileği ola! Kalıbınızı, kılığınızı görenler de yahşi erler sanır. Koçyiğitliğiniz lafta mı kalmış? Er meydanını bırakıp kaçmak mı dilersiniz? Mısırlıları, Macarları, Bulgarları, Sırları ve daha nice dev orduları mağlûp edenler siz değil miydiniz?

Padişahın sözleri adeta bir yıldırım etkisi yapmıştı. Ağır sözlerini bir yemini andıran şu sözlerle noktaladı:

– Ya Rodos’u alırım ya da kale önünde ölürüm! Bu cihat uğruna içtiğimiz andı unutursak tacımız, tahtımız, canımız, başımız, saltanatımız yerle bir olsun.

Bütün ordudan suçlarının bağışlanmasını dileyen uğultular yükseldi. Bütün ordu “Ya yeneriz ya da şehit oluruz!” diye yeminler etti. Binlerce asker bir ağızdan aflatını istedi. Sultan Süleyman,

– Gidin affımı kale surlarında arayınız, diyerek hücum emri verdi.

Birlikler yeniden inançları tazelenmiş olarak mevzilerine koştular. Şimdi her bir nefer ateşin ortasında korkusuzca dalıyor, şimşeklenmiş kılıcı ile şövalyelerin üzerine yürüyordu.

Kanuni yalnızca askerî önlemlerle yetinmemişti. Ada içinde casusları vardı ve onlardan biri de Yahudi lâkaplı bir doktordu. Doktor, Rodosluların güvenini kazanmak için din değiştirip sözde Hristiyan olmuştu. Şövalyelerden aldığı bilgileri bir rapor hâlinde padişaha ulaştırıyordu.

Kanuni bu casusları sayesinde adada esir tutulan Müslüman kadınların da örgütlenmesini sağlıyordu. Bu kadınlardan biri de Fatma Ana idi.

Zaten Fatma Ana, Osmanlı gemilerini ufukta görür görmez kararını vermişti, savaşıacaktı. Gizli toplantılar yaparak kadınlardan oluşan birlikler kurdu.

Fatma Ana savaş planını netleştirmek için bir toplantı düzenledi. Kadınlara seslenerek:

– Kardeşlerim, dedi. Şanlı askerlerimiz bu zulüm adasını kuşatmışlardır. Padişahımız bu adayı fethedip gözü yaşlı analarımızın acılarını dindirecektir. Biz de elimizden geleni yapmalı, kale içinden onlara destek olmalıyız. Bu, bizim son ümidimizdir.

Kadınlar bir ağızdan:

– Biz de savaşalım! Özgürlük uğrunda gerekirse onurumuzla ölelim, diye haykırdılar.

Biri sordu:

– Fatma Kadın, padişahımıza canımız feda olsun. Bizler askerlerimize nasıl yardımcı olabiliriz? Bize görevlerimizi söyle.

Fatma ana, duygulanmıştı. Gözyaşlarını elinin tersiyle sildi:

– Hedefimiz düşmanın erzak ve cephane depolarını havaya uçurmak, savaş güçlerini kırmaktır. Yarın geceyi bekleyin. Karanlık olunca birlikte hareket edeceğiz.

Ertesi akşam karanlığın çökmesiyle ada içinde patlamalar duyulmaya, alevler yükselmeye başladı. Şövalyeler, bir anda neye uğradıklarını şaşırmışlardı. Onlarca kadın aynı anda harekete geçip düşman cephaneliklerini ateşe vermeye başlamıştı. Ada bir anda yangın yerine dönmüştü.

Fatma Ana gecenin karanlığında bir gölge gibi süzüldü, silah depolarından birini daha ateşe verdi. İkinci depoyu da ateşe verdiği sırada yakalandı. Esir alınarak karargâha götürüldü. Çelimsiz ve yaşlı vücuduna ağır işkenceler yapıldı. Yine de konuşmadı. Kahraman ana, şehitliğin yüce makamına erişti.

Kuşatma beşinci ayına giriyordu. Düşmanın savunma gücü kırılmıştı. Kanuni, ada içine bir

elçi gönderdi. Elçi adayı teslim etmeleri hâlinde şövalyelerin gidişine izin verileceğini ve yerli halka dokunulmayacağını bildirdi. Bu teklif Rodosluları şaşırtmıştı. Çünkü güçleri tükenmişti ve Kanuni isterse bütün adayı yerle bir edebilirdi. Teklifi hiç düşünmeden kabul ettiler. Kale kapılarını açarak teslim oldular. Askerlerinin önünde kaleye giren Genç Sultan ada halkına seslendi:

– Mallarınız, canlarınız ve inançlarınız güven-
cem altındadır. Gayrı kimsenin endişesi olmasın.

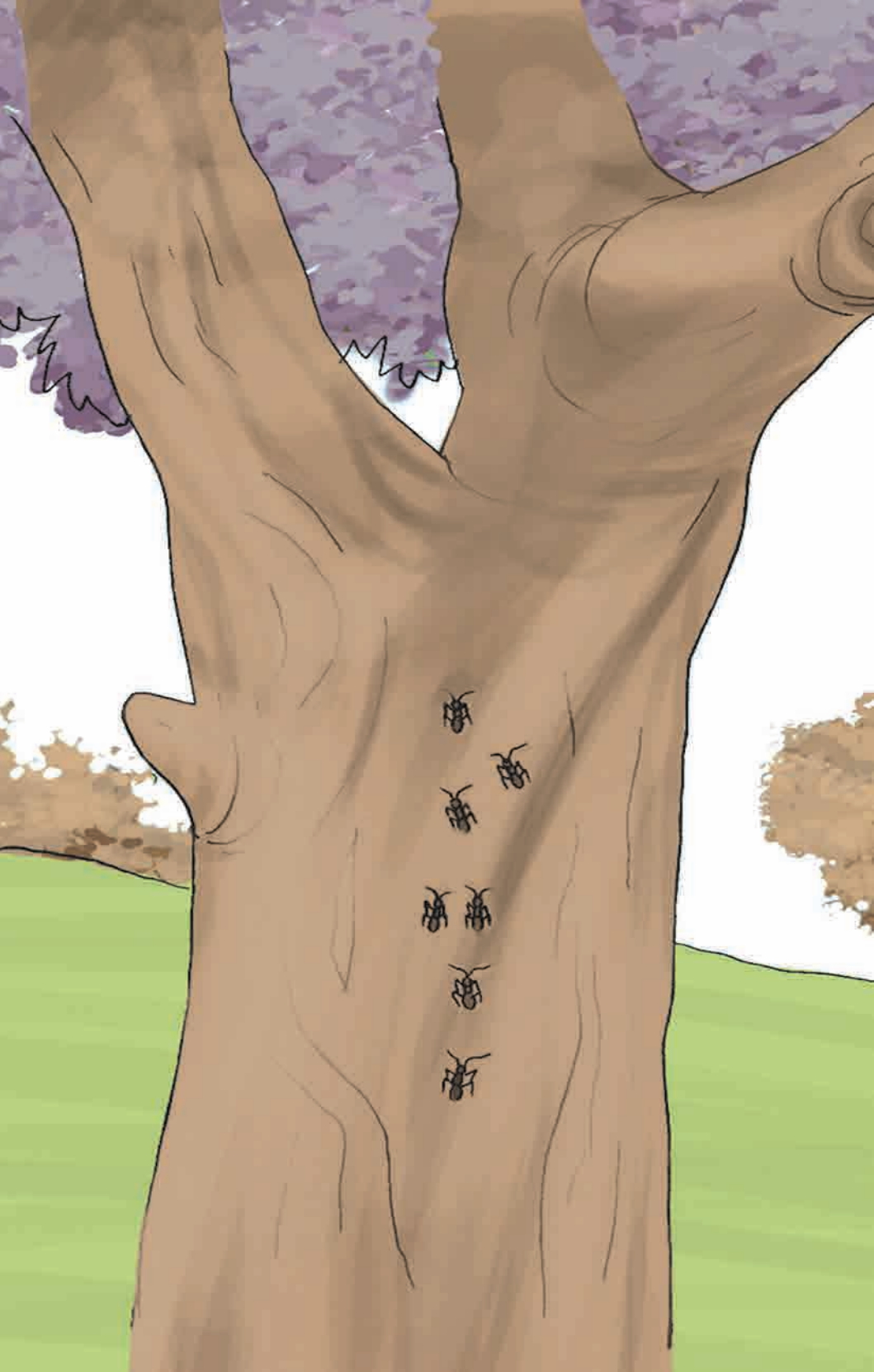
Bu sözleriyle ada halkının sevgisini kazanan Kanuni, şövalyelerin de adayı terk etmesine izin verdi.

Her fetih sonrası olduğu gibi imar çalışmalarına başlandı. Kılıç tutan eller bu sefer kazma, kürek tuttu. Bir zulüm diyarı da Osmanlı'nın şefkat kanatları altında huzura kavuşuyordu.

Avrupa'da Yavuz gibi sert ve korkusuz bir padişahтан sonra tecrübesiz bir gencin Osmanlı tahtına geçmesi sevince neden olmuştu. Yeni padişah tahta geçtiğinde “Aslan öldü, yerine kuzu geldi.” diye sevinç çığlıkları atmışlardı. Önce Belgrad'ın, sonrasında ise Rodos Adası'nın fethi ile gerçekleri görmeleri uzun sürmedi.

KARINCANIN HAKKI

Sultan Süleyman Rodos Seferi'nden İstanbul'a yeni dönmüştü. Güneşli bir günün sabahında Topkapı Sarayı'nın bahçesinde kitap okuyordu. Yaslandığı ağacın yapraklarının buruşmuş olduğunu görünce üzüldü. Bu durumun sebebini araştırmaya başladı. Ağacın dallarını saran karıncalar, yapraklara zarar veriyorlardı. Önce ağaçları ilaçlatmayı düşündü. Ama ilaçlatmak karıncalara

zarar verebilirdi. Yıllar önceki bir anısı geldi aklına. Gülümsedi. Karıncaları sudan kurtarayım derken nasıl da sıırıslıklam olmuştu. Hassas yüreği, bir karıncanın bile incinmesinden acı duyardı. Genç sultan Hocası Ebussuud Efendi'ye danışmaya karar verdi. Hocasının odasına uğradı. Kapısı açıktı, odada kimse yoktu.

Bir kâğıda kafasını kurcalayan soruyu şiirleştirerek yazdı:

“Meyve ağaçlarını sarınca karınca,

Günah var mı karıncayı kırınca.”

Kâğıdı hocasının rahlesi üzerine bıraktı. Birkaç saat sonra odasına gelen Ebussuud Efendi yazıyı gülümseyerek okudu. Cevabını yazdıktan sonra kâğıdı yine rahlenin üzerine bıraktı.

Kanuni Sultan Süleyman gün sonuna doğru hocasının odasına uğradı. Sabahleyin rahlenin üzerine bıraktığı kâğıt oracıkta duruyordu. Kâğıdı alıp hocasının cevabını merakla okudu:

“Yarın Hakk'ın divanına varınca,

Süleyman'dan hakkın alır karınca!”

Ebussuud Efendi, zekice yazılmış bu dizelerle hem Süleyman Peygamber'e atıfta bulunuyor, hem de Kanuni'ye bir merhamet dersi veriyordu.

Osmanlı'daki bu merhametten bütün insanlığın yanı sıra hayvanlar da nasibini alıyordu. Sokakta kalan hayvanlar için vakıflar kuruluyor, kuşlar için kuş sarayları yapılıyordu. Bir tek canlı merhametten mahrum bırakılmıyordu.

Kanunî aynı günün akşamında bir yemek sohbetinde vezir Ali Paşa ile beraberdi. Ali Paşa'nın padişahıtan ilginç bir isteği vardı:

– Sultanım, medrese hocalarımızdan Said Efendi bilirsiniz. Bu muhterem, tam bir temizlik hastasıdır. Konağında her şey dokuz defa yıkanır. Kimsenin elinin üstüne değmesini izin vermez, elini de hiçbir canlıya sürmez. Kapısındaki hizmetliler, efendilerinin emri ile sürekli hamama girip yıkanmaktan iş göremez oldular. Öyle ki bazı günler beş altı defa yıkandıkları olur zavallıların. Efendim çaresiz kaldık. Sizin tavsiyelerinize ihtiyacımız var.

Sultan Süleyman gülümsedi:

– Said Efendiyi çağırın, göreyim, dedi.

Ali Paşa:

– Gelmez efendim. Saraya gelince misafirlik icabı sarılacak, lütfederseniz elinizi öpecek, yapamaz!

Ancak emir emirdi. Ertesi günü Said Efendi huzurdaydı. Kanuni:

– Allah sizden razı olsun, dedi. Gençleri ilminizin ışığı ile aydınlatıyorsunuz. Sonra sadrazama dönerek:

– Efendinin yevmiyesi kaç akçedir, diye sordu.

– Yüz akçedir padişahım.

Sultan Süleyman, sesini yükselterek:

– Yetmez! dedi. Yüz akçe de sabun parası ilave ediniz. Biraz da yüreğindeki vehim ve vesvese kirlerini temizlesin!

Padişahın bu sert uyarısı karşısında şaşırان Said Efendi olduğu yerde kalakalmış, hatasını anlamıştı. Said Efendi, padişahıtan af diledi. İçindeki bu temizlik vesvesesini terk etti.

SAHİBİ SÜLEYMAN, HAMURU İMAN

Kanuni, Mimar Sinan'dan adının tarih boyunca anılmasını sağlayacak bir cami yapmasını istedi ve ekledi:

– Ancak bu cami, yeryüzündeki camilerin en muhteşemi olmalıdır.

– Buyruğunuz başım üstünedir padişahım, dedi usta Mimar. Yalnız şehri gezip yer beğenmek isterim. Araştırmalarım için bana bir hafta süre verin.

Kanuni yarı kızgınlıkla:

– Sen şehri bilmez misin, dedi. İşe başlamak için neden beklersin?

Mimar Sinan kendinden emin cevap verdi:

– İşe şu an başlamış sayılırım sultanım. Bir hafta boyunca şehri dolaşıp İstanbul'un cami için en uygun yerini tespit edeceğim.

Mimar Sinan, şehrin her yanını dolaştı. Cami Ayasofya gibi yüksekçe bir yerde olmalı, İstanbul'un her yerinden görülebilmeliydi. Nihayet Haliç'i gören bir tepenin en uygun mekân olacağını tespit etti. Hemen arazinin sahibini araştırmaya başladı. Arazi Yahudi bir vatandaşındı ve üzerinde küçük bir kulübesi vardı.

Ertesi gün saray görevlilerini de yanına alan Mimar Sinan, arazi sahibinin kapısını çaldı:

– Kulübenin bulunduğu araziye padişahımız kendi adına bir cami yaptırma arzusundadır. Arazini satın almak isteriz?

Yahudi vatandaş inatçı çıkmıştı:

– Kulübemin yeri güzel, hem bütün Haliç'i görüyorum. Arazim satılık değildir.

Israrlar sonuç vermeyince durum padişaha iletildi. Araziye zorla el konulmasını teklif edenler oldu. Kanuni öfkелendi:

– Bakın efendiler... dedi. Osmanlı sultanı olarak görevim dini, mezhebi ne olursa olsun herkesin güven içinde yaşamasını sağlamaktır. Bir vatandaşımızın malını rızası olmadan almak adalet anlayışımıza sığmaz, dedi ve ekledi:

– Arazi sahibi ile gidip kendim görüşeceğim.

Arazi sahibinin kapısını çalan, bu kez Osmanlı padişahıydı. Kanuni'yi kapısında gören vatandaş şaşkınlıktan ne yapacağını şaşırmıştı. Eli ayağı birbirine dolaşan adam, padişahı evine davet edip ikramlarda bulundu. Kanuni'nin arazi sahibini ikna etmesi zor olmadı. Arazi, karşılığı fazlasıyla ödenecek satın alındı.

Mimar Sinan, hummalı bir çalışmayla caminin planını hazırlayıp padişaha sundu. Genç Sultan, caminin yeri gibi planını da çok beğenmişti.

Mimar Sinan, padişahıtan camide kullanılacak taşların seçimi için süre istedi. Kanuni çok uzaması şartıyla kabul etti.

Ülkenin dört bir yanından taş ustalarının en hünerlileri, işçilerin en güçlüleri, duvarcılarının en

maharetlileri İstanbul'a getirildi. Titiz ve hummalı bir çalışma başladı. Tepe bir anda arı kovanına dönmüştü. Temellerin atılması için muhteşem bir tören düzenlendi. Kanuni, hocası Ebussuud Efendi'ye döndü, büyük bir nezaketle:

– Hocam, siz bu işe benden daha layıksınız. Caminin ilk temel taşını siz koyunuz, dedi.

Ebussuud Efendi dualar arasında ilk taşı temele yerleştirdi.

İşçiler, âdeta bir ibadet aşkı içinde titiz ve özenle yapıyorlardı işlerini. Genç Sultan bir süre işçilerle birlikte çalıştı.

Mimar Sinan sonbaharı hummalı bir gayretle geçirdi. Kış gelmiş, İstanbul beyaz bir örtünün altına saklanmıştı. Mimar Sinan temeller atıldıktan sonra cami inşaatını durdurdu. Ustalar memleketlerine gönderildi. Çalışmalara ara verilmesinin sebebini herkes kış mevsimine yordu. Oysa Usta Mimar temellerin oturup sağlamlaşması için durdurmuştu inşaatı.

İran şahı Tahmasb ise bu durumu Kanuni'nin imkânlarının yetersizliğine yormuştu. Tahmasb, cami inşaatında değerlendirilmesi için mücevherlerle

dolu bir sandık hazırlattı. Bir elçi ile mücevherleri İstanbul'a gönderdi.

Kanuni, İran elçisini Topkapı Sarayı'nda kabul etti. Elçi mücevher sandığını teslim ettikten sonra Tahmasb'ın mektubunu okumaya başladı:

“Duyduk ki camiye tamamlamaya gücünüz yetmeyip vazgeçmişsiniz. Üzüldüm. Size para ve mücevher dolu bir sandık gönderiyorum. Bunları caminin tamamlanması için harcayın. Böylece bizim de camiye bir katkımız olsun.”

Kanuni öfkelenmişti. Tahmasb'ın mektubunda ince bir hakaret vardı. İçindeki hiddeti elçiye döktü:

– Senin şahının böyle bir eser yapacak ne mimarı ne de gücü vardır. Ben ise her ikisine de sahibim. Şahına söyle onun mücevherleri ülkemin taşları yanında bir hiç değerindedir.

Mimar Sinan'ı çağırarak:

– Mimar başı, dedi. Tez bu sandığı cami alanına götürün. İçinde ne varsa un ufak edip inşaat harcına katın.

Mimar Sinan, mücevher dolu sandığı cami alanına taşıttı. Elçinin şaşkın bakışları altında sandık

açıldı. Mücevherler taş havana koyuldu. Taş ustaları ellerindeki tokmaklarla mücevherleri dövmeye başladılar. Mimar Sinan artık bir kum yığını hâline gelmiş mücevherleri avuçlarına aldı, inşaat harcı üzerine serpti. Mücevherlerle dolu harç, minarelerden birinin yapımında kullanıldı. Bu yüzden de o minare artık mücevherli minare olarak anılacaktı.

Baharın gelmesiyle yeniden işbaşı yapıldı. Yaz kış, gece gündüz çalışıldı. Yedi yılın sonunda eşsiz bir eser, Muhteşem Süleymaniye ibadete hazırıldı.

Mimar Sinan caminin kapılarını kapadı. Padişaha haber göndererek açılış töreninin hazırlıklarının başlatılmasını istedi. Birkaç gün sonra açılış töreni için toplanan halk Süleymaniye'nin ihtişamı karşısında adeta büyülenmişti.

Devlet erkânı da cami meydanında yerini alınca açılış merasimi başladı. Hafızlar Kur'an okudu. Ebussuud Efendi'nin dualarına birlikte bir ağızdan "âmin" denildi.

Mimar, cami kapılarını açması için anahtarı padişaha sundu. Sultan Süleyman cami anahtarını öpüp alına değdirdikten sonra kalabalığa seslendi.

– Ey din kardeşlerim bu muhteşem camiye emeği geçenler iki cihanda aziz olsunlar... Eğer bir hata ile ücretini alamayan işçi varsa gelsin, ücretini alsın, helalleşelim. Eğer bu işçilerden burada olmayanlar varsa onlara da sizler söyleyiniz, gelsinler haklarını alsınlar.

Sözlerinin sonunda anahtarı Mimar Sinan’a uzatarak:

– Sinan Efendi, dedi. Bu muhteşem cami senin eserindir. Camiyi açmak da senin hakkındır.

Mimar Sinan padişahın huzurunda saygıyla eğilerek:

– Sultanım, dedi. Hattat Karahisarî, camiyi hatlarıyla tezyin ederken gözlerini kaybetmiş ve bu uğurda âmâ olmuştur. Müsaade buyurursanız açılışını da Karahisarî yapsın.

Bu teklif padişahı memnun etmişti. Hattat Karahisarî dualar ve tekbir sesleri arasında Süleymaniye’nin kapısını açtı. Halk camiye akın etti.

Sultan Süleyman halkı ile omuz omuza namaza durdu.

Hünerli eller, binbir sanatla örgülemişti Süleymaniye'yi. İnşaatında yararlanılan eşeğin, katırın, atın dahi hakları gözetilmiş; hayvanların dinlenme, otlatılma saatleri inceden inceye hesap edilmişti. Her bir taşı abdestli eller tarafından "Bismillah"larla konmuştu yerine. Bundan olsa gerek halk şöyle diyordu Süleymaniye için:

"Süleymaniye'nin sahibi Sultan Süleyman, mimarı Sinan, hamuru ise imandır."

MEKTUP

Fransız elçi Frankipan, huzura kabul olunduktan sonra elindeki mektubu padişaha uzattı. Esaret altındaki Fransa kralından gelen mektup şu satırlarla sona eriyordu:

“Sen ki şanı yüce hükümdarlar hükümdarısın. Eğer özgür olmamı sağlarsanız ömür boyu kulunuz olacağımdan şüphe duyulmaya.”

Mektubu okuyan padişahı hüznün sarıvermişti. Bir hükümdarın esir edilişi düşmanı dahi olsa yüreğini burkmuştu.

Kanuni, Fransuva'ya cevaben bir mektup yazdı:

“Sen ki Fransız ülkesinin kralı Fransuva'sın. Nice hükümdarların sığındığı kapıma gelen mektubundan bildim ki memleketinin toprakları düşmanların tarafından alınmış, sen dahi şu anda onların elinde esir bulunmaktasın. Kurtulmak için benden yardım dilemektesin. Atalarım ve ben yüzyıllar boyu düşmanları kahretmek için savaştık. Gece gündüz fetihler yapabilmek için atımı eyerlemiş, kılıcımı kuşanmış olarak hazır beklemekteyim.”

Bu ifadeler bir cihan hükümdarının sözleriydi. O, kralların korktuğu, ama dara düştüklerinde de medet umdukları adil bir hükümdardı. Fransa Kralı Fransuva, Paviç Savaşı'nda yenildiği Almanlara esir düşmüştü. Kendisini bu esareten yalnızca Muhteşem Süleyman'ın kurtarabileceğini biliyor ve yardım istiyordu.

Kanuni, Fransuva'nın özgür bırakılması için Layoş'un en büyük destekçisi olan Alman İmparatoru Şarlken'e hitaben bir mektup yazdı. Elçinin taşıdığı mektup kısa ama etkiliydi:

“Biz ki Trablusgarp diyarının, Libya diyarının, Mısır diyarının, Anadolu diyarının kısaca Dünyanın büyük bir kısmının hükümdarı Kanuni Sultan Süleyman Han'ız. Sen ki Almanya kralı Şarlken'sin. Sana deriz ki tez Fransa kralı kulumuzu serbest bırakasın!”

Bu gücün önünde durmak kolay değildi. Fransuva'nın serbest bırakılması için Sultan Süleyman'ın bu kısacık mektubu yetmişti.

MOHAÇ'TA KOPAN FIRTINA

Macaristan tahtında on yaşında kral olmuş, on beş yaşında Avusturya Kralı Ferdinand'ın kızı ile evlenmiş Layoş vardı. Layoş, sarayını çılgınlıkta sınır tanımayan şövalyeler ile doldurmuştu. Şövalyeler Macaristan'ı âdeta bir zulüm ülkesi hâline getirmişlerdi.

Layoş, Şarlken'in de kışkırtmalarıyla Osmanlı'yı Avrupa'dan atmak için gizli planlar yapıyordu. Belgrad'ta Kanuni'den yediği darbenin acısı ona ders olmamıştı. Layoş güçlü bir ordu hazırlamış, saldırmak için fırsat kolluyordu. Kanuni casusları sayesinde bu gelişmeleri anbean izliyordu. Su uyur,

düşman uyumazdı. Ya saldırılarını bekleyecek, ya da düşmandan önce harekete geçerek planlarını boşa çıkaracaktı.

Ordu, 1526 yılı baharında İstanbul'dan hareket etti.

Sultan Süleyman sefer öncesi ordusunu uyar-
mış:

– Yolumuz boyunca ekili tarlalara girilmeye, demişti. Atlar ve diğerk hayvanlar yabancı topraklardan bir tutam dahi ot koparmaya. Kadın, çocuk ve yaşlılara, ordumuza saldırıda bulunmayan gençlere sakın dokunulmaya... Bizim savaşımız yalnız askerlerledir bu unutulmaya...

Layoş, askerlerini Mohaç Ovası'nda mevzilemişti. Macar kralı, sonunu düşünmeden bir mace-
raya atıldığını bilecek tecrübeye sahip değildi.

Türk ordusu mehter marşlarıyla, serhat türkülerıyla ilerliyordu.

Bu orduda her şey inceden inceye hesaplarla planlanıyordu. Öyle ki üç yıl sonra bir köyden geçecek askerî birliğin öğle yemeğinde ne yiyeceğı; hatta yemekten sonra yiyeceğı meyvenin nereden geleceğı dahi planlıydı.

Ormanları aşan Osmanlı ordusu 29 Ağustos sabahı Mohaç düzlüklerine ulaştı. Yağmur suları, Mohaç ovasını âdeta balçık denizi hâline getirmişti. Bir yanı tepe, diğer yanı bataklık olan bu meydana da şimdi iki devasa ordu birbirini süzüyordu. Kral Layoş, karşısında Kanuni'nin heybetli askerlerden kurulu ordusunu görünce hatasını anlamıştı ama artık çok geçti.

Bir yanda yüz bin askeri ve üç yüz topçusu ile Osmanlı ordusu, karşısında yüz elli bin askeri ve yüz topçusu bulunan Macar ordusu... Bir orkestra ahenginde hareket eden Osmanlı ordusunun karşısında Hırvat, Çek, Slovak ve Sloven askerlerinden oluşan âdeta kırk yamalı Haçlı ordusu...

Kanuni Hünkar Tepesi'nde, sağında Sadrazam İbrahim Paşa, solunda Anadolu Beylerbeyi Behram Paşa ile orduyu kumanda etmedeler...

Osmanlı ordusundaki sessizlik yaklaşan fırtınanın habercisi gibiydi. Kanuni askerlerini coşturan sözlerini şöyle tamamladı:

– ... Ya Rabbi, imdat ve inayet sendendir.

Bir anda kılıçlar şimşeklendi, ordular birbirine girdi. Macar ordusuna ilk darbeyi yine Gazi Bali Bey'in akıncıları vurdu.

Otuz beş Macar şövalyesi Hünkâr Tepesi'ne at sürdü. Bu şövalyeler otuz sekiz gün önce Budapeşte'de krallarının önünde Osmanlı Sultanı'nı öldürmeye yemin etmişlerdi. Padişahın çevresinde birkaç muhafızdan başka asker kalmamıştı. Şövalyeler vurularak Sultan'a yaklaşmaya çalışıyorlardı. Şövalyelerin çoğu padişaha yaklaşmadan can verdi.

Marczali ismindeki şövalye ile iki arkadaşı tüm güçleri ile padişaha saldırdılar. Çevresi boşalmış, kendisini korumakla görevli subaylar bile savaşla meşgûldü. Sultan Süleyman uzun kılıcını pırlantalı kabzasından hışımla çıkardı. Şövalyeler işi uzatmamak için ok atmaya başladılar. Oklar Sultan'ın zırhında saplanıp kaldı.

Kanuni Sultan Süleyman, çevresini saran üç şövalye ile amansız bir kılıç dövüşüne başladı. Hünkâr Tepesi, izleyicisi olmayan bir muhteşem gösteriye tanıklık ediyordu. Padişah hiç de umdukları gibi çıkmamıştı. Karşılarında duvar gibi sağlam, kılıcına hâkim birini bulacaklarını tahmin etmemişlerdi. Birkaç dakika süren bu kavgadan yalnızca biri ayakta kalabilmişti. O da Osmanlı padişahıydı.

Genç Sultan ordusuna emretti:

– Doğu Taktiği’ni uygulama vaktidir.

Taktik gereği Osmanlı ordusunun sağ ve sol kanatlar, birbirinden uzaklaşarak düşmandan kaçıyormuş görüntüsü verdi. Macar askerleri galip geldiklerini düşünerek ortada oluşan büyük boşluğa hücum ettiler. Birden geri dönen Osmanlı askerleri düşmanı bir çember içine hapsetti.

Türk ordusu şimdi dört koldan hücumla geçmişti. On binlerce düşman askeri âdeta çelikten bir kafes içine hapsedilmişti. Askerlerin nidaları bir gök gürültüsünü andırıyordu:

– Ya Allah, Bismillah, Allahuekber...

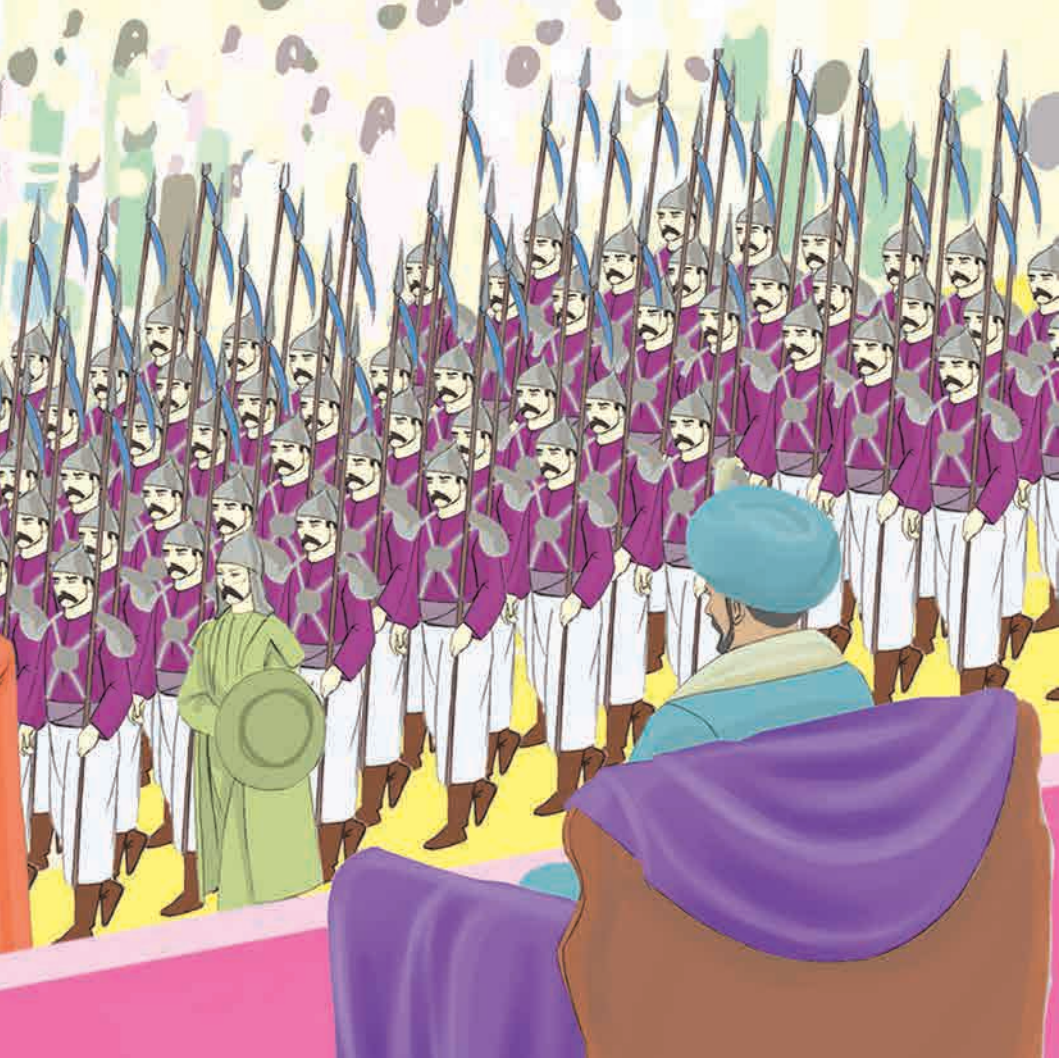
Türk ordusu Macarlara yalnızca Karasu bataklığı tarafını açık bırakmıştı. Üç taraftan kuşatılan düşman Karasu’ya sürüldü. Perişan bir sürü hâline gelen Macar ordusu, Türk atlılarının altında ezilmemek için çaresiz bataklığa yöneldi. Yüz bin asker zırhlarının da ağırlığıyla bataklığa saplanıp can verdi.

Haçlı ordusunu yok etmek için iki saatlik zaman yetmişti. Savaş meydanını gezen Kanuni, Layoş’un cesedini gördü. Macar Kralı’nın yüzü

çamura gömülü hâldeydi. Belli ki kaçarken atının ayakları çamura saplanınca bataklığa düşmüştü. Genç Kral, üzerindeki altın zırhın ağırlığıyla boğularak can vermişti. Bu manzara Kanuni'yi üzmüştü:

– Allah günahlarını affetsin. Tecrübesizliğinden yararlanarak onu yoldan çıkaranların da cezasını

versin. Elbette, ona karşı savaşmak için buraya geldim. Lakin henüz hayatının baharındaki bu genci öldürmek ve saltanatını elinden almak gibi bir niyetim yoktu.

Zaferden bir buçuk gün sonra Türk ordusu Mohaç sahrasında toplandı. Bir resmigeçit yapılarak padişah selamlandı. Veziriazam İbrahim

Paşa'dan başlayarak veziler, beylerbeyiler, alay beyleri sırasıyla el öptüler. Muharebe meydanlarında zaferden sonraki bu tören Türk ordusunun bin yıllık geleneğiydi. İbrahim Paşa,

– Sultanım, dedi. Bu zafer pek mühimdir. Ne kadar övünseniz azdır efendim.

Oysa övünmek, gurura kapılmak Kanuni'den uzak duygulardı. O her başarıyı Allah'ın bir lütfu bilir, her zaferden sonra köşesine çekilir, sessizce hamd ve senalarda bulunurdu:

– Paşa, paşa, dedi. Bize övünmek değil, yalnızca şükretmek düşer.

Tarihte hiçbir savaş yoktur ki bir tek muharebe ile bir milletin bağımsızlığı ortadan kaldırılsın. Bu zafer, Avrupalı kralların korkularını artırmıştı. Macaristan'dan sonra sırada neresi vardı. Oysa halk başlarındaki krallar gibi düşünmüyordu. Kralların zulümlerinden bunalanlar, Osmanlı'nın gelmesiyle huzura ve zenginliğe kavuşacaklarını biliyorlardı.

Dileyenin Müslümanlığı seçtiği, dileyenin kendi dininde karar kıldığı Osmanlı topraklarında inanca saygının en güzel örnekleri veriliyordu.

Fethedilen diyarlarda Müslümanlığın nuru beliriyor, beş vakitte ezan sesleri işitiliyordu. Asmalı minarelerin, gölgeli mescitlerin yükseldiği topraklar kültürümüzün renkleri ile bezeniyordu. Üç kıtaya yayılan bu rüzgâr, şimdi Macaristan'da esecekti.

Osmanlı ordusu Ramazan Bayramı'nı Macaristan'da kutladı. Kurban Bayramı'nı ise dönüş yolunda fethedilen Budin'de... Kanuni şehrin anahtarını Budin eşrafından teslim aldıktan sonra halka seslendi:

– Bilesiniz ki Türk idaresinde en az Macar idaresindeki kadar özgürsünüz. Varın şehrinizde hür yaşayın. Hiçbir şeyden çekinmeyin. Mallarınız, aileleriniz benim güvencem altındadır.

O, bu hoşgörüsüyle fetihlerini taçlandırarak gönülleri de fethediyordu.

Türk ordusu Kurban Bayramı'nı Budin'de kutladı. Macarlar ilk defa Türk âdetleri ile tanıştılar. Kurbanlar kesildi. Tekbirler, tebrikleşmeler, büyüklerle küçükler arasında el öpüp sarmaş dolaş olmalar şehre ayrı bir neşe getirdi. Şehir serhat

türküleri ile yankılandı. Macarlar dünyanın en muhteşem sultanını Budin sokaklarında at üzerinde seyretmenin hazzını yaşadılar.

Altı ay yirmi gün sonra İstanbul'a dönen ordu, muhteşem bir törenle karşılandı. Bu sefer sırasında kendisine başkomutanlık görevi verilen İbrahim Paşa, Kanuni ile aynı hizada atını sürüyordu. O güne dek şeyhülislam dışında kimseye bu hak verilmemişti.

Yorulan ve yaşlanan Piri Mehmet Paşa, görevi İbrahim Paşa'ya devretmişti. İbrahim Paşa, Osmanlı ülkesinin padişahından sonraki en yetkili adamıydı artık. Bir zamanlar köle niyetiyle pazarlarda satılan çocuğun baş döndürücü yükselişi devam ediyordu.

VİYANA'YA DOĞRU

1 529'un Mayıs'ında 128 bin kişilik Osmanlı ordusu İstanbul'dan hareket etti. Seferin yönü bu kez Avusturya idi. Ordu, haftalar süren yolculuktan sonra karargâhını Mohaç sahrasında kurdu. Ertesi günü altı bin Macar atlısı ile gelen Kral Yanoş padişahın huzuruna alındı.

Sultan Süleyman, Yanoş'u ayakta karşıladı, el öptürdü. Tahtının önüne konulan iki sandalyeden birine Yanoş, diğerine Sadrazam İbrahim Paşa oturdu. Yanoş kederli bir ses tonuyla:

– Hünkârım, dedi. Avusturya Kralı Ferdinand tacımızı alıp bizleri Budin'den sürdüğü malûmunuzdur...

Kanuni:

– Üzülmeyin, dedi. Kral Ferdinand'ı Budin'den kovmak ve Macar tacını sizlere vermek için askerlerim hazır beklemektedirler.

Kral rahatlamıştı. Minnetle el öptü. Çıkarken kendisine mücevherlerle süslü emsalsiz bir at hediye edildi.

Gerçekten de Macar tacı Ferdinand'ın casusları tarafından çalınmıştı. Peki neydi bu tacın anlamı?

Bu tacın Macarlar için kutsal bir anlamı vardı. Beş yüz yıldan beri, bu tacı giymeyen bir prens, asla kral olarak kabul edilmezdi. Tacın çalındığı haberi derhâl Akıncı Başbuğu Bali Bey'e bildirildi. Bosna Sancakbeyi Bali Bey akıncılarıyla casusların peşine düştü. Bir an önce Avrupa topraklarına ulaşip canlarını ve tacı kurtarmak isteyen casuslar atlarını çatlatırcasına koşturuyorlardı. Ölümüne bir yarış başlamıştı sanki. Türk atlıları Viyana yolunda casusları yakalamayı başardı. Bali Bey tacı alıp Ferdinand'ın hırsızlarını tutukladı. Sultan

Süleyman, Bali Bey'in kendisine sunduğu tacı bir süre seyrettikten sonra silahdar ağaya verdi.

– Al, Kral Yanoş'a yolla!

Mohaç ovasından hareket eden ordu, Budapeşte surlarına dayandı. Türklerin Budin dedikleri bu güzel şehir iki senedir Almanların işgali altındaydı. Aynı gün karargâhın çevresinde dolaşan şüpheli bir kişi yakalanıp İbrahim Paşa'nın huzuruna getirildi. Veziriazam, Hırvatça sordu:

– Kimsin Sen?

– Kralımız Ferdinand'ın âciz bir subayıyım.

– Demek casussun. Neyi öğrenmek istersin?

– Ordunuz hakkında bilgi toplamak üzere emir aldım.

İbrahim Paşa gülümsedi. Yakalanan bir casusun öldürülmesi gerekirdi. Lakin O öyle yapmadı. Emir subayına:

– Bu adama görmek istediği her şeyi gösteriniz, dedi. Sonra casusa seslendi:

– Var git, istediğin bilgileri topla!

Casusa Türk ordusunun birlikleri gezdirildi. Sorduğu bütün sorulara cevap verildi. Casus hem

kendisine sunulan fırsattan hem de Türk ordusunun ihtişamından âdeta sersemlemiş, dili tutulmuştu. Tekrar Veziriazam'ın huzuruna getirildi. İbrahim Paşa'nın yüzünde alaylı bir gülümseme belirdi:

– Var imdi, bu gördüklerini kralına anlat!

Casus serbest kalmıştı. Kralını görmek için Viyana'ya gitti. Ne var ki kralını burada bulamadı. Korku dağları sarmış, Ferdinand çoktan Viyana'yı terk etmişti.

Almanlar Budin'de ancak beş gün dayanabildiler. Bir anlaşma imzalayarak Budin kalesini teslim ettiler

Bir hafta sonra Kral Yanoş'a tahtı teslim edildi. Yeniçeri ağası:

– Cihan Padişahı Sultan Süleyman Hazretleri Macaristan'ı sana ihsan etmiştir. Uğurlar ola, dedi.

Tacı, Yanoş'un başına koydu. Bir Yeniçeri ağası Avrupa'nın en büyük ve en eski devletlerinden birinin kralına tac giydiriyordu. Osmanlı'nın ihtişamını gösteren bu olay, tarihin unutulmaz hadiselerinden biri olarak kaydediliyordu.

GEÇİT VERMEYEN ŞEHİR

Kanuni, orduya Viyana'ya hareket emrini verdi.

Bu gelişmeleri endişeyle takip eden Avusturya Kralı Ferdinand, Alman şehirlerini tek tek dolaşıyor, “Eğer bana yardım etmezseniz birgün sıra size de gelecek.” diyerek yardım toplamaya çalışıyordu.

Osmanlı padişahının savaş meydanlarında bileğini bükemeyeceklerini biliyorlardı. Bu yüzden hileli yollara başvurarak Sultan'ı zehirlemek

istediler. Sultan Süleyman'ın özel aşçısı Ermeni Manuk'u, Sultan'ın yemeğine zehir katması için kandırmaya çalıştılar. Ancak Ermeni aşçı, büyük servetler vaat edilmesine rağmen yapılan bu çirkin teklifi reddetti. Aşçı, adaletine ve insanî duygularına hayran olduğu Kanunî'yi bu tuzaktan haberdar ederek tedbirli olmasını sağladı.

Akıncılar dillerinde Rumeli türkülerini Avusturya'ya girmişlerdi bile. Bali Bey'in kardeşi Mehmet Bey Viyana'nın on beş kilometre güneydoğusunda karşıladığı Alman ordusunu birkaç saat içinde darmadağın etti. Başkumandan ve altı generalini esir ettikten sonra akınlarına devam etti. Alman şehir, kasaba ve köyleri türkülerle, kılıç şakırtılarıyla ve at kışnemeleriyle inliyordu.

Sultan Süleyman eylül ayının son günlerinde Viyana'ya ayak bastı. Kral Ferdinand'ın Viyana'dan yüz elli kilometre uzakta Linz şehrine çekilip kendisini sağlama alması Almanya'da yürekleri titretmişti. Viyana'yı savunmak yetmiş bir yaşındaki Kont Nicolas'a kalmıştı.

Şarlken de korku içindeydi. Kardeşi Ferdinand'dan aldığı mektuptaki şu satırlar telaşını artırdı:

“Süleyman, Ren Nehri'ni kendine zafer durağı yapıncaya kadar kılıcını kınına sokmayacaktır.”

Şarlken korkuyordu ama Viyana'ya da güveniyordu. Çünkü sonbahar yağmurları sağanak sağanak yağdı mı, hele de kar başladı mı şehir kurtulmuş demekti. Biliyordu ki kış ayında kale kuşatması olmazdı.

Viyana'da birkaç aylık erzak kalmıştı. Kont Nikolas kaledeki durumu görünce şehrin bir ay ya da en fazla iki ay dayanabileceğini anladı. İki ay sonrası 27 Kasım'dı ve o zaman çoktan kar düşmüş olurdu. Bir savaş dehası olan Kanuni, askerlerini asla böyle bir riske atmazdı.

Sultanın otağı surların iki bin metre ötesinde Ebersdorf'ta kuruldu. İbrahim Paşa, kıyafet değiştirerek surlara kadar sokulup keşif yaptı. Ardından da Türk topçuları surları dövmeye başladı. Hafif toplar kalede gedikler açamıyordu. Kont Nicolas

kendisine isabet eden bir gülle ile can verdi. Şehirde iki haftalık erzak kalmıştı. Sultan Süleyman on yedi günlük kuşatmanın ardından İbrahim Paşa'ya emir verdi:

– Kuşatmayı kaldırın!

Sadrazam, kuşatmanın sürdürülmesini istiyordu:

– Sultanım, ağır toplarımızın olmaması işimizi zorlaştırmaktadır. Lakin Viyana'ya yardım yollarını akıncılarımız kesmiştir. İçeridekilerin çok fazla dayanabileceklerine ihtimal vermiyorum. İzin veriniz kuşatma devam etsin.

Kanuni kararlıydı:

– İbrahim Paşa, biz bu kaleyi almak için sefere çıkmadık. Maksudımız Budin'i kurtarmak ve düşmana korku salmak idi, o da hâsıl oldu! Kar düşmeye başladı, ordumu Mohaç bataklıklarına mı düşüreyim istersin?

İbrahim Paşa padişahın önünde eğildi:

– Ferman padişah efendimizindir.

Türk ordusu Viyana önlerinde bir resmigeçit yaptıktan sonra çekilmeye başladı. Bu sefer boyunca on dört bin türk askeri şehit olmuş ya da yaralanmıştı. Almanya'ya ise ağır bir darbe vurulmuştu. Kanuni akıncı beylerini topladı ve emretti:

– Dönüş yolunda Alman ordularının rahatsız etmemesi için Almanya'ya giriniz.

Ordu İstanbul'da görkemli bir törenle karşılandı. Kanuni askerlerine vadettiği bin akçe ve çeşitli armağanların fetih gerçekleşmemesine rağmen verilmesini emretti. O, ortam ve şartlardan kaynaklanan geri çekilmenin askerlerin hatası olmadığını düşünüyor ve onların moralini yüksek tutmaya gayret ediyordu.

Kanuni'nin dördüncü seferi yedi ay, yedi gün sürmüştü.

ERLİK DAVASI

Şarlken'e bağlı hareket eden Avusturya Kralı Ferdinand, yeniden Macaristan'ı işgal etmişti. Bu durum, Kanuni'yi beşinci seferine çıkmaya mecbur eyledi. 1532 Nisanında ordu İstanbul'dan hareket etti.

Ordu, Avrupa içlerinde doludizgin ilerlemeye başlamıştı. Kaleler birer birer fethedilmesine rağmen Osmanlı'nın karşısına hiçbir güç çıkmaya cesaret edemiyordu. Birkaç gün içinde on yedi kale fethedilmiş, yalnızca Güns Kalesi'nde birkaç günlük bir direnişle karşılaşılmıştı.

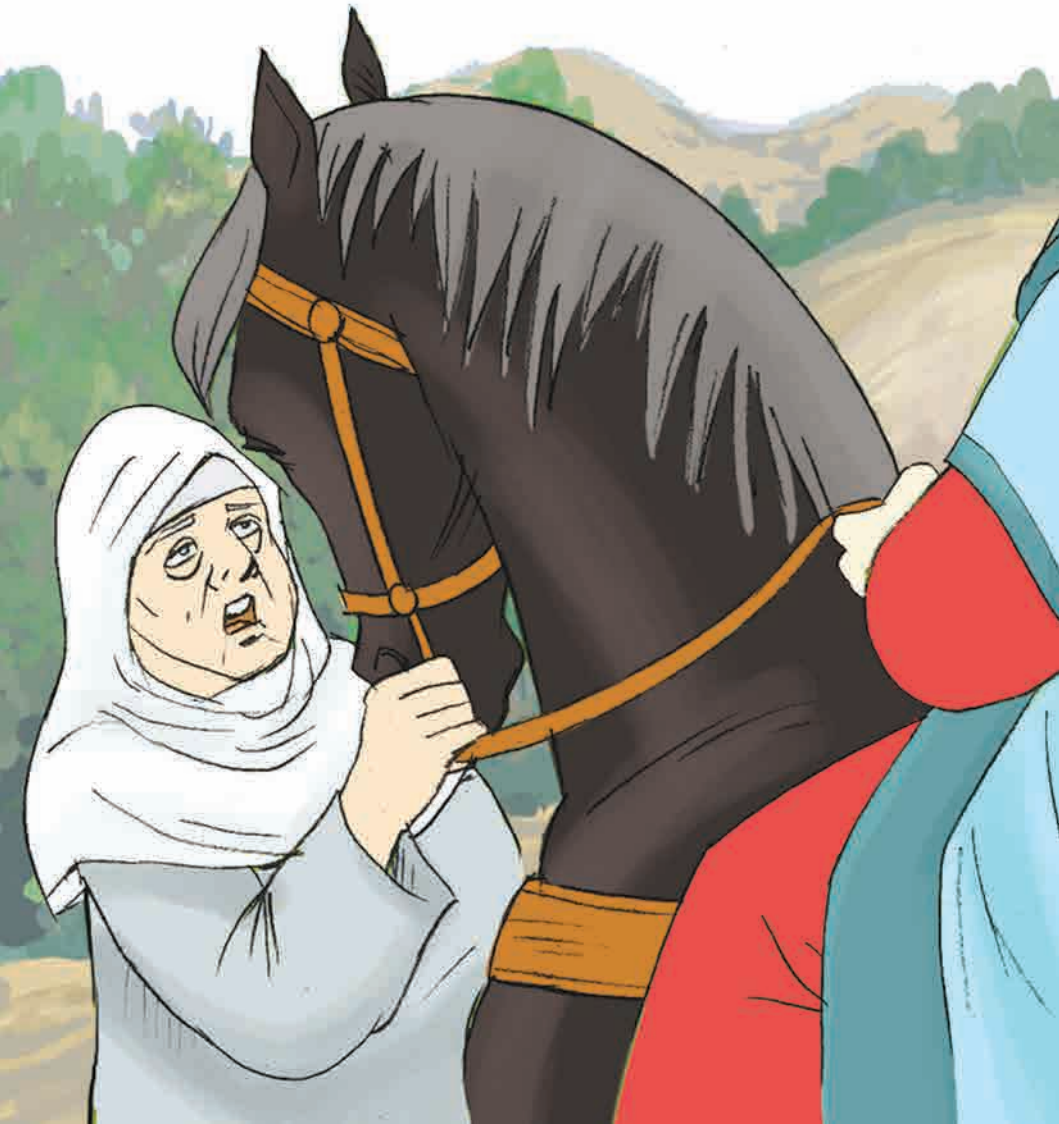
Kanuni, karşısında savaşacak bir ordu bulamıyordu. Ferdinand ve şarlken bir ış gibi önüne çıkanı ezip geçen bu ordu ile savaşmak yerine saklanmayı tercih ediyorlardı.

Oysa Kanuni şarlken’le bir meydan savaşında kozlarını paylaşmak istiyordu. Bu düşünceyle ağır kuşatma toplarını getirmemişti. şarlken’in ortaya çıkmaması Kanuni Sultan Süleyman’ı hidetlendirdi. Bir elçi ile şarlken’e mektup gönderdi. Mektupta şu satırlar sıralıydı:

“Bu kadar erlik davasını eder, meydanın en merdi benim dersin. şimdiye kadar kaç seferdir üzerine geliyorum ve mülkünü dilediğim gibi kullanıyorum, ne senden ne de kardeşinden ses var. Size saltanat ve erlik davası haramdır. Askerinden dahi utanmazsın. Er isen er meydanına gelesin. Meydanı arslandan fırsat buldukça tilki gibi geri almayı erlik sayma. Bir kere dahi meydana gelip benimle savaşmazsan bir daha erlik adını ağzına almayasın...”

Bu ağır ifadeler de şarlken’i meydana çıkma-ya ikna edemedi. Ancak sefer amacına ulaşmıştı. Meydan muharebesinden kaçan şarlken, yenilgiyi

kabul edip anlaşma önerdi. Osmanlı Devleti'nin ve Sultanın üstünlüğünü kabul etti. Anlaşma gereği Kral Ferdinand, veziriazamla eşit sayılacaktı. Bir daha Osmanlı ülkesine saldırmayacaktı. Kanuni Avusturya ülkesiyle ahalisini kendi halkı bilecekti. Kral Ferdinand, Macaristan üzerindeki hak iddialarından bu anlaşmayla vazgeçiyordu.

Avrupa’da, Fransa’dan sonra Avusturya’nın da Osmanlı Sultanının himayesini kabul etmesiyle Şarlken’in “Avrupa İmparatorluğu” kurma projesi de sona eriyordu.

Kanuni bu seferle Avrupa’da tek başına söz sahibi olmuştu.

Dönüş yolunda Sultan’ın karşısına çıkan yaşlı bir kadın, padişahın atının dizginlerini tutup öfkeyle:

– Senden davacıyım, dedi.

Kanuni şaşırılmıştı:

– Kimi kime dava edeceksin be kadın?

– Sultanım, dedi yaşlı kadın. Seni ilahi mahkeme de dava edeceğim. Çünkü askerlerin tarlamı çiğnedi, ekinlerim mahvoldu!

Kanuni acıyla yutkundu. Hem padişahı hem de yanındakileri hüznü bir sessizlik sarmıştı. O an dikkatli gözler, Sultan’ın göz pınarlarından süzülen iki damla gözyaşını görebilirdi.

Kanuni, kadının zararının fazlasıyla karşılanmasını emretti. Helallik aldı. Hediyeler vererek yaşlı kadını gönderdi.

VAKIF MEDENİYETİ

istanbul'daki huzurlu yaşamı gören bir Avrupalı, ülkesine dönünce Osmanlı'daki merhameti şöyle dile getiriyordu:

“Türkler, köpeklerini hiçbir zaman evlerine sokmazlar. Ancak onların açlıktan sıkıntı çekmemeleri için kasaplara bir miktar para vererek bu hayvanlara her gün et verilmesini sağlarlar. Kafes içindeki kuşları satın alıp serbest bırakmayı sevap sayarlar. Sevdikleri ağaçların kurumaması maksadıyla vakıflar kurarlar...”

Bir başkası:

“Türklerin iyiliği yalnız insanları değil, hayvanları, kuşları dahi kuşatır. Hiç kimse onlara eziyet etmez. Eğer bir at, katır ya da deve sahibi hayvanına fazlaca yük yüklemişse, zabıta memurları hayvanın belli bir süre dinlendirilmesini sağlar.” sözleriyle hayret ve hayranlığını ifade ediyordu.

Osmanlı topraklarında sayısız vakıf, toplumun huzur ve mutluluğu için hizmet veriyordu.

Kışın aç kalan kuşların beslenmesi... Bayram günlerinde şehir ve kasabalarda top atılarak çocukların sevindirilmesi... Hasta ve garip göçmen leyleklerin bakımı... Çalışan kadınlara sütanne bulunması... Köy ihtiyaçlarına elbise temin edilmesi... Yaz aylarında sıcaaktan bunalanlar için gölgelik yapılması ve gerekli yerlere su küplerinin konulması bu vakıflardan yalnızca birkaçıydı.

Kanuni Sultan Süleyman da Süleymaniye Külliyesi'nin hizmetlerini sürdürmesi için bir vakıf kurmuştu. Kaleme aldığı vakfiyede şu dua yazılıydı:

“Her kimse ki vakıflarımın bekasına özen ve gelirlerinin artırılmasına itina gösterirse bağışlayıcı

olan Allah Teâlâ'nın huzurunda ameli güzel ve makbul olup mükâfatı sayılamayacak kadar çok olsun. Dünya üzüntülerinden korunsun ve muhafaza edilsin.

Zira Allah'ın hesabı hızlıdır. Kim bunu işittikten sonra onu değiştirirse onun günahı değiştirenler üzerindedir. Kuşkusuz O, iyilik edenlerin emeklerini zayi etmez.”

Fethi tamamlayan ordu zırhını, kılıcını bir yana atıp kazmaya, küreğe sarılıyor; fethettiği diyarları yeni baştan imar ediyordu. Yıkılan evler birer birer onarılıyor, kimsesizlere, muhtaç insanlara yardımlar götürülüyordu. Aşhanelerden üç öğün yemek dağıtılıyor, hastanelerde yaralar sarılıyordu. Böylesi bir şefkatle tanışan yerli halk bu fatihleri seviyor, bağrına basıyordu. Yardım, şefkat ve sevgi hissinin ebedileşmesi arzusundan doğan vakıflar sayesinde halk huzur içinde yaşıyordu.

Sultan Süleyman, lüzumlu hükümleri İslâm hukuku dâhilinde derleyip toparlayarak kanunnameler hâlinde yeniden düzenlemişti. O'na yakıştırılan “Kanuni” lâkabı da bu yüzdendi. Sınırları,

Hazar'dan Orta Avrupa'ya, Hind Okyanusu'ndan Ukrayna'ya kadar uzanan devletin hukuku hak ve adalet üzerine kurulmuştı. Osmanlı'da Müslüman olmayan halk, "Allah'ın devlete emaneti" olarak kabul ediliyor, hakları gözetiliyordu. Batı'da Engizisyon Mahkemeleri'nin korkunç zulümlerinden kaçanlar, Osmanlı ülkesine sığınıyorlardı.

KAÇAK ŞAH

“Şaha karşı şah gerek.” diye övünüp, Osmanlı’ya tehditler yağdıran İran Şahı Tahmasb, Osmanlı sınırlarına saldırıyordu. Bu saldırılar Kanuni’yi “İrakeyn Seferi” denilen altıncı seferi için harekete geçirdi.

1534’ün Haziran’ında ordunun hareket yönü bu sefer doğu idi. Osmanlı ordusu, yol üzerindeki kaleleri de fethederek Kütahya’ya, oradan Konya’ya, sonra Sivas’a, Erzincan’a, Erzurum’a ve nihayet Tebriz’e ulaştı. Bağdat Valisi Muhammed

Han, Osmanlı ordusu ile savaşmayı göze alamadı. Kanuni'nin huzuruna gelerek bağıllık andı içti. Padişah kendisini hürmetle karşıladı, armağanlar verdi. Görevinin başında kalabileceği söylenmesine rağmen O, yakınlarını alarak şehirden kaçtı.

İran Şahı Tahmasb ise ortalarda görünmüyordu. O da Ferdinand ve Şarlken gibi kaçmayı tercih etmişti. Tahmasb elçilerini Kanuni'ye göndererek barış teklifinde bulundu. Kanuni, yüreğindeki öfkeyi elçilere döktü:

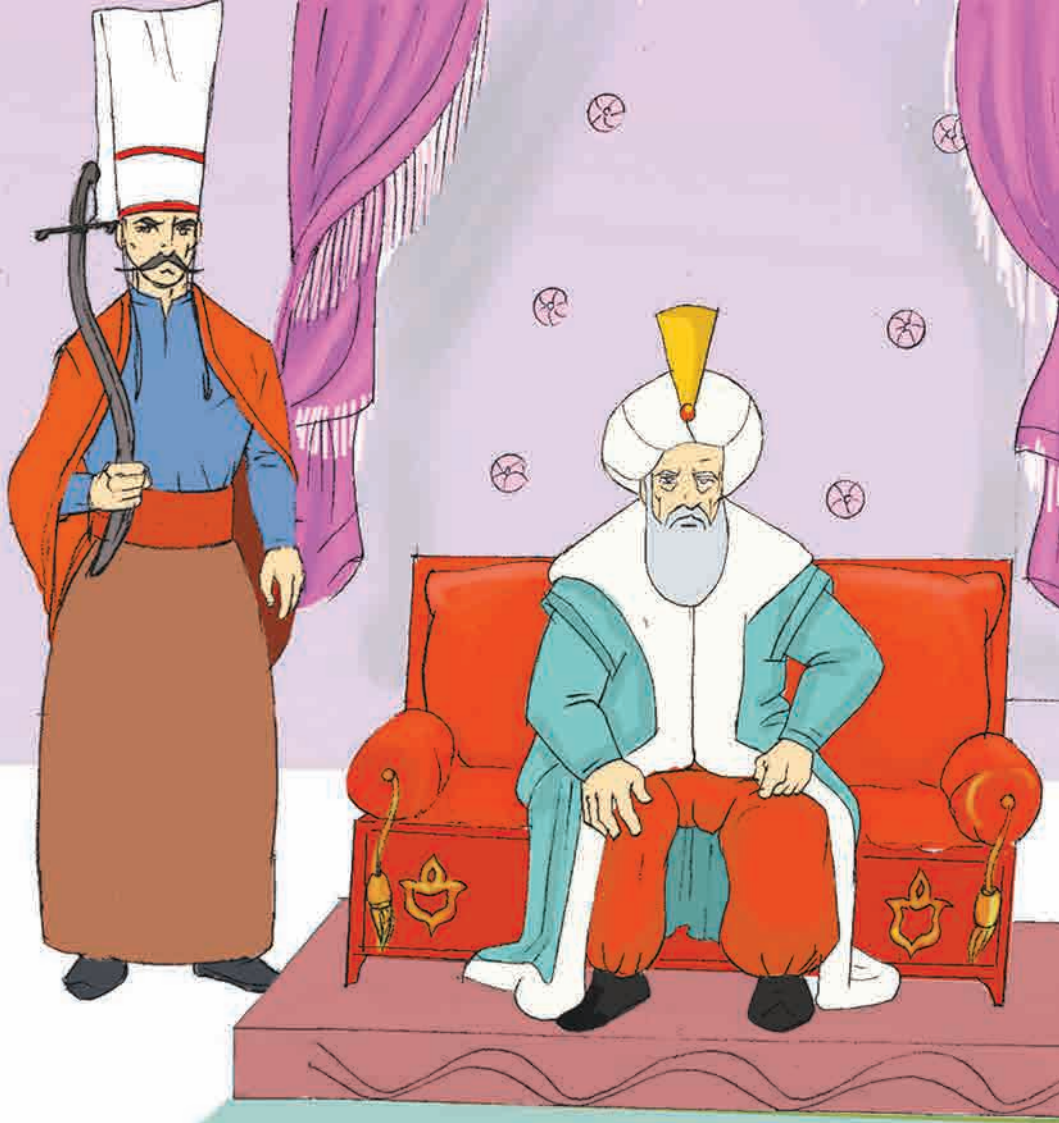
– Şahınız durmadan kaçıyor. Bizim buralarda olduğumuzu bilmesine rağmen ortalara çıkmaya cesaret edemiyor. Lakin biz ne zaman İstanbul'a dönsek haince işlere girişir. Zavallı masum köylüleri katleder, şehirleri basar. Böyle biriyle barış yapılmaz. Erkekse karşımıza çıksın, dünya ikimize az gelir. Bunu aynen böyle söyleyin.

Tahmasb, hiçbir zaman savaş meydanına çıkma cesaretini gösteremedi. İran Şahı, Osmanlı ordusunun İstanbul'a dönmesi ile rahat bir nefes aldı. Bu korku O'na yetmişti.

SULTAN'IN ŞAKASI

Kanuni, divan sahibi usta bir şairdi. Şair Sultan, şairlere büyük değer veriyor, sanatçıları onurlandırıyor. Bir şair, yazdığı şiirleri padişaha dinletmek ve iltifatını kazanmak arzusundaydı. Bu husus padişaha iletildiğinde şair saraya davet edildi.

Huzura çıkan şair heyecanla şiirini okumaya başladı. Şiirini bitirince sultanın tepkisini öğrenmek için yüzüne baktı. Sultan hiç tereddütsüz:

– Ben bu şiiri biliyorum, dedi.

Şair şaşırmıştı:

– Aman sultanım, nasıl olur, dedi. Şiiri yeni yazdım ve ilk defa huzurunuzda okuyorum.

Sultan Süleyman hiç renk vermeksizin:

– İstersen bir de ben okuyayım, dedi.

Okumaya başladı. Uzunca şiiri bir solukta bitirdi.

Şairin, yaşadıkları karşısında âdeta dili tutulmuştu. Nasıl olur da hiçbir yerde yazılmayan ve yalnızca kendisinin bildiği bir şiiri padişah bilebilirdi?

Hasan Can, kurnazca gülümsedi:

– Sultanım, dedi. Bu şiiri ben de biliyordum. Müsaade buyurursanız okuyayım. Şairin şaşkınlığı daha da artmıştı. Hasan Can da şiiri bir solukta okuyup bitirdi.

Huzurda bulunan dokuz vezir de şiiri bildiklerini ve müsaade buyrulursa okuyabileceklerini söyledi. Sonra da hiç teklemeden sırayla okudular.

Şair ne yapacağını, ne diyeceğini şaşırmıştı:

– Sultanım, bağışlayın... dedi. İnanın bu şiir bana aittir ve henüz iki gün önce yazdım. Nasıl olur da aynı şiir bir başkası tarafından yazılabilir?

Şair doğru söylüyordu. Şiir onun şiiriydi.

Gerçekte Sultan Süleyman şaire ustaca bir oyun oynamıştı. Bir duyduğunu ezberleme yeteneği olan

padişah şiiri dinlediğinde ezberlemişti. İki defa duyduğunu ezberleme yeteneğine sahip Hasan Can da önce şairden sonra padişahtan dinlediği şiiri ezberlemiş ve okumuştu. Diğer vezirler de birkaç kez dinledikleri şiiri ezberlemişler ve okumuşlardı.

Olayın aslı açıklandığında şair derin bir nefes aldı. Aldığı hediyelerle saraydan ayrılırken içi içine sığmıyordu.

DERYALARIN SULTANI

Avrupalılar yaşadıkları asra “Kanuni Asrı” Osmanlı Sultanı’na da “Muhteşem Süleyman” diyorlardı. Gerçekten de O, önünde durulması imkânsız bir güce sahipti. O’nun karada mağlûp edilemeyeceğini kabullenen Avrupa ülkeleri, deniz gücü oluşturmak için gizli bir gayretin içindeydiler.

Sultan Süleyman bu hazırlıklardan haberdar olunca “Düşman kahpelik eyler, sırtımızdan hançerler, mertçe karşımıza çıkmazlar da işte böylesi

heveslere kapılırlar.” diyerek öfkesini dile getirmişti. Sonra gür sesiyle:

– İmdi, deryalarda da gücümüzü göstermek vaktidir, diye haykırmıştı.

Kanuni, nicedir ününü duyduğu “Barbaros” lâkaplı Hayreddin Hızır Efendi’yi İstanbul’a çağır-maya karar verdi. Deniz subayı Sinan Çavuş’un taşıdığı ferman şu sözlerle başlıyordu:

“İspanya’ya sefer muradımdır. Yerine ehil birini atayıp derhâl donanmanı alıp gel. Şayet orada güvenilir biri yoksa bize bildir.”

Barbaros Hayreddin Paşa, kırk dört parça harp gemisi ve on sekiz amirali ile İstanbul’a geldi. Bu efsane kahramanı görmek için on binlerce İstanbullu, kıyılarına akın etmişti. Barbaros Hayreddin Paşa, donanmasını karşılamaya gelen halka bir zafer alayı seyrettirdi.

Ertesi sabah Sultan Süleyman, Barbaros ve amirallerini kabul etti. Bunlar Salih, Aydın, Sinan Reisler başta olmak üzere hepsi de Avrupa’da nam salmış gözü pek amirallerdi. Merasimlere mahsus törenle toplanan Divan’da Kanuni, Barbaros’a teşekkür etti. Reislerine hediyeler verdi.

Sultan Süleyman, Barbaros Hayrettin Paşa'yı “kaptanıderya” sıfatı ile deniz kuvvetlerinin başkomutanlığına atadı. Ayrıca Cezayir Beylerbeyliği ile onurlandırdı.

Şarlken bir darbe daha yemişti. O Şarlken ki Osmanlı'nın denizlerde de hâkimiyeti ele almaması için Barbaros'a vaktiyle servetler, tahtlar, taşlar teklif etmiş, ama ikna edememişti.

Barbaros Hayrettin Paşa, peş peşe zaferler kazanarak Osmanlı'nın deryalardaki hâkimiyetini sağladı. Barbaros'un asıl amacı Akdeniz'i bir Türk iç denizi hâline getirmektir. İspanyollar ve Venedikliler Akdeniz'deki Türk hâkimiyetine diremiyorlardı. Akdeniz'de haçlı kuvvetlerine ait tüm gemilerin bir araya geldiği güçlü donanma saldırılarını sıklaştırmıştı. Barbaros Paşa, denize açılmak için padişah'tan izin istedi. Kanuni, ateşin içine atmak istemediği Barbaros'a:

– Ya, Dorya daha fazla bir güçle karşına çıkarsa, diye sordu.

– Merak buyurmayınız Sultanım. Dualarınızın bereketiyle donanmamızı küçük düşürmem.

– O hâlde Allah seni muzaffer etsin, iki cihanda aziz ol!

Barbaros, Kanuni'nin bu hayır duaları karşısında duygulanmış, gözleri dolmuştu. Padişahın ellerini öptükten sonra:

– Bizi hatırdan çıkarmayasınız padişahım. Size layık bir kumandan olduğumu ispat için gerekirse canımı feda edeceğim, dedi.

Sonra düşmana hitap ediyormuş gibi denize doğru haykırdı:

– Cihan görsün Sultan Süleyman Han'ın leventlerini. Hezimete hazır ol Dorya!

1532 yılı Haziran'ında Haliç'ten hareket eden donanma gemilerini ufukta birer gölge hâlini alınca kadar izleyen Kanuni:

– Ya Rabbi, bizi muzaffer eyle. Yüzümüzü ak çıkar, diye dua etti.

Osmanlı donanması Andrea Dorya komutasındaki güçlü Haçlı donanmasını Preveze'de bozguna uğrattı. Dorya karanlıktan faydalanarak savaş alanını terk ederken Barbaros şöyle haykırıyordu:

– Şu Dorya, ne yana kaçtığını belli etmemek için fenerlerini nasıl da kahramanca söndürüyor!

Birkaç gün sonra bir levent, Topkapı Sarayı'na girdi. Atının dizginini çekmesi ile at bir müddet

iki ayak üzerinde dönüverdi. Bu manzaraya şahit olan Kanuni:

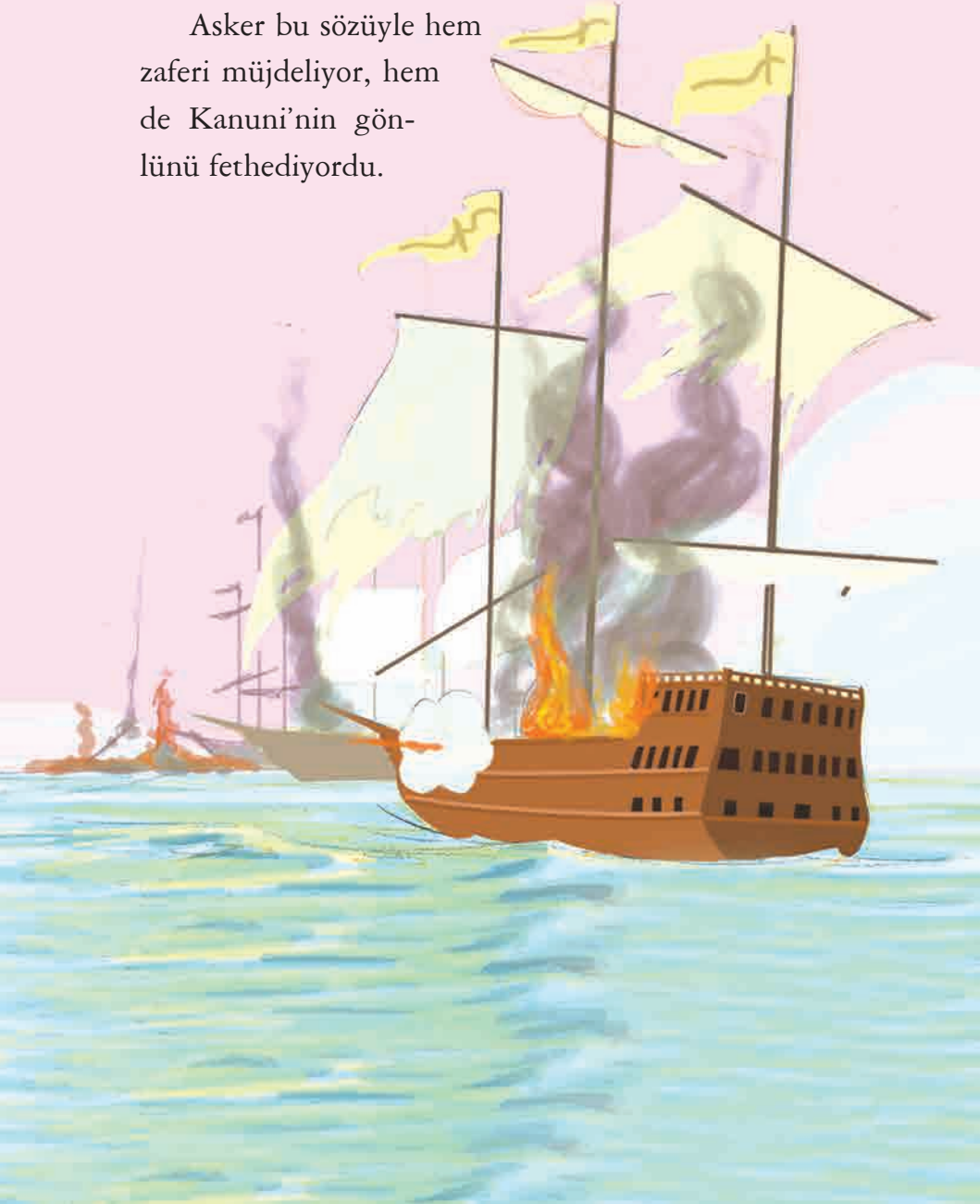
– Asker, dedi. Ne azgın bir küheylanla gelmişsin!

Levent atından inip padişahın elini öptü:

– Hünkâr'ım, Akdeniz daha da azgın bir kü-
heylandı. Biz onu bile uslandırdık!

Asker bu sözüyle hem
zaferi müjdeliyor, hem
de Kanuni'nin gön-
lünü fethediyordu.

Günler sonra Barbaros, direkleri yatırılmış düşman kadirgalarını ve içinde on binlerce esiri önüne katarak Sarayburnu'ndan Haliç'e girdi. Denizin üstü, içleri esir dolu düşman gemileriyle kaplıydı. Kanuni, vezirler ve paşalar bu muhteşem manzarayı, Sarayburnu'ndan seyrediyorlardı. Paşalardan biri heyecanla:

– Sultanım, dedi. Dünya böyle bir manzarayı acaba kaç kere seyretti? Sizler ne kadar övünseniz azdır!

Kanuni o her zamanki tevazu ile:

– Paşa Paşa, dedi. Övünmek mi, yoksa Rabb'i-mize hamd ile şükretmek mi?

Preveze Deniz Savaşı ile Akdeniz bir Türk gölü hâline geliyordu. Osmanlı artık deryaların da hâkimiydi.

NEME LAZIM

Üç kıtaya yayılan Osmanlı Devleti en güçlü zamanlarını yaşıyordu. Ancak Kanuni biliyordu ki devlelerin ömrü de insanların ömrü gibiydi. Doğarlar, büyürler, yaşlanırlar ve ölürlerdi. Sultan Süleyman sütkardeşi âlim Yahya Efendi'ye bu durumu sormaya niyet etti. Güzel bir hatla yazdığı mektubu Yahya Efendi'ye gönderdi. Kanuni mektubunda içindeki endişeleri dile getirdikten sonra şöyle soruyordu:

“Hocam, siz ilahi sırlara vâkıfsınız. Bizi de aydınlatınız. Bir devlet hangi hâlde çöker? Osman-oğullarının akıbeti nasıl olur? Bir gün yıkıma uğrar mı?

Yahya Efendi, Kanuni’nin sorusuna yalnızca bir cümlelik mektubuyla cevap verdi: “Neme lazım be Sultanım!”

Cevabı okuyan Kanuni, hayretler içinde kalmıştı. “Neme lazım” da ne demekti. Bu sözlerin anlamı neydi? Hikmetsiz söz söylemeyen büyük âlim acep ne anlatmak istemişti?

Elindeki mektubu katlarken kendi kendine söylendi:

– Acaba bu cevapta bizim bilmediğimiz bir mânâ mı saklıdır?

Aklını kurcalayan sorunun cevabını almak için Yahya Efendi’nin Beşiktaş’taki Dergâhına gitti. Sultan Süleyman, kendisini hürmetle karşılayan Yahya Efendi’ye:

– Hocam, ne olur cevap veriniz. Sorumu ciddiye alınız, dedi.

– Sultanım sizin sorunuzu ciddiye almamak mümkün mü? Ben sorunuz üzerinde iyice düşündüm ve kanaatimi size açıkça arz ettim.

– İyi ama ben bu cevaptan bir şey anlamadım. Sadece “Neme lazım be sultanım” demişsiniz.

– Sultanım, dedi Yahya Efendi. Bir devlette zulüm yayılırsa, bir haksızlığı işitenler ‘neme lazım’ deyip uzaklaşırsa; sonra koyunları kurtlar değil çobanlar yese; bilenler de bunu söylemeyip sussa; fakirlerin, yoksulların, muhtaçların, kimse-sizlerin feryadı göklere çıksa da bunu da taşlardan başka kimse işitmese; işte o zaman devletin sonu görünür. Devletin hazinesi boşalır, halkın itimat ve hürmeti sarsılır. Asayişe itaat hissi gider, halka hürmet duygusu yok olur. Çöküş ve yıkılış böylece mukadder hâle gelir...

Bu sözleri dinleyen Kanuni, başını sallayarak hocasını tasdik ediyordu. Ülkesinde kendisini ikaz eden böyle âlimler olduğu için Allah’a şükrederek dergâhtan ayrıldı. Halkı ile buluşmak için saraya yöneldi.

O gün Sultan'ın halkı ile biraraya geldiği günlerden biri idi. Halk ile iç içe olmayı seven Kanuni, ayın bazı günlerini halkı ile görüşmeye ayırıyordu.

Öfkeyle padişahın huzuruna gelen bir kadın İstanbul'daki evinin bir gece vakti soyulduğundan yakınıyordu.

Kadın bu olaydan padişahın sorumlu olduğunu, hakkının ödenmesini talep ediyordu. Kanuni biraz hiddetlenmişti:

– A kadın bu ne derin bir uykudur ki evin soyulur da bunu fark etmezsin?

Kadın yarı mahcup bir hâlde:

– Sultanım, dedi. Biz seni emniyet ve huzurumuz için uyanık bilirdik, bu sebeple evimizde rahat uyuyorduk!

Kadının öfkeli, bir o kadar da zarif sözleri Sultan'ı derinden etkilemişti. Kadın doğru söylüyordu.

– Tüm zararı şahsî gelirimden ödenecektir, diye emretti.

Kanuni, kadına yirmi altın vererek gönlünü aldı. Kadının yaşadığı köyün de vergiden muaf tutulmasını emretti.

YİNE EVLAT ACISI

Sekiz oğlu olmuştu. Mustafa, Mehmet, Selim, Beyazıt, Cihangir, Murat, Mahmut, Abdullah. Bir de kızı Mihrimah... Kanuni Sultan Süleyman çocukları arasında en çok Şehzade Mehmed'e düşküncüydü. Tahtını kendinden sonra Şehzade Mehmed'e bırakmayı arzu ediyordu. Bu yüzden Şehzade'nin iyi yetişmesi için sarayın tüm imkânlarını seferber etmişti. Kanuni'nin gözbebeği Mehmed, daima güler yüzlüydü. Sessiz, edepli ve sabırlı bir kişiliğe sahipti.

Manisa Valisi Şehzade Mehmet, gazellerin döküldüğü sonbaharda yataklara düştü. Düştüğü yataktan bir daha belini doğrultup kalkamadı. Sarayın tüm hekimbaşları ve cerrahları Şehzade Mehmed'in iyileşmesi için çaba sarf ediyorlardı. Mehmed'in gözü tahtta ve tacda değildi. O da babası gibi şair ruhluydu ve hasta yatağında kendini edebî eserlere vererek teselli arıyordu.

Aylar süren hastalığına yenik düşen Mehmet, Amasya’da ahiret yurduna göçtü.

Sultan Süleyman, oğlunun ölüm haberini Estergon Zaferi dönüşü aldı. Şair padişahın dudaklarından gözyaşları arasında şu mısra döküldü:

“Şehzadeler güzidesi Sultan Mehmedim...”

Derdini de sevincini de dizelere döken padişah şu unutulmaz satırları böylesi bir acıdan sonra dilendirmişti:

*Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cibanda bir nefes sıbhat gibi
Saltanat dedikleri ancak ciban kavgasıdır
Olmaya baht u saadet dünyada vahdet gibi.*

Yirmi iki yaşında vefat eden Şehzade Mehmet’in cenazesi İstanbul’a getirilerek Veznecilerle Sarayhane arasındaki Yeniçeri kışlasının çarşısına defnedildi. Acılı Padişah, Mimar Sinan’dan kabrin üzerine türbe, yanına da cami, medrese ve imarethane yapılmasını emretti.

Usta Mimar, cami ve medresenin temelini 1544’te attı. O tarihten sonra o semtin adı “Şehzadebaşı” olacaktı.

Kanuni’nin yaşadığı bu acı, ilk evlat acısı değildi ve son evlat acısı da olmayacaktı.

BU KALE BENİM BAĞRIMI YAKAR!

Aradan yıllar geçti. Ömrünün son dönemlerine pek çok fetih sığdıran Sultan Süleyman artık yaşlanmıştı. Yetmiş bir yaşındaydı. Tek korkusu, rahat döşeginde can vermektir. Savaş meydanlarında, kılıç şakırtıları, top sesleri ve mehter nağmeleri arasında son nefesini vermek istiyordu. 1566 yılı Mayıs'ında çıktığı Zigetvar Seferi'nden bir muradı da bu olsa gerekti.

Bütün İstanbul yollara dökülmüş, “ Padişahım çok yaşa!” diyerek uğurluyordu yaşlı padişahı. Artık bembeyaz olmuş sakalları ile beyaz elbisele-ri içindeydi. Onu böyle at üstünde dimdik gören halkın coşkusu görülmeye değ-erdi. Oysa hekimler birkaç gün evvel, “Efendimiz, sarayın kapısından

bir arabayla çıksanız...” diye yalvarmışlardı. Fakat Sultan Süleyman, “Halkım beni hep at üstünde gördü. Şimdi araba içerisinde görürlerse yürekleri yanar.” diyerek geri çevirmişti bu önerileri.

Muhteşem Süleyman ve ordusu Macaristan yolunda aheste aheste yol alıyordu. Yağmur yine tüm cömertliğiyle yağıyor, yollarda oluşan

sel suları ordunun ilerleyişini yavaşlatıyordu. Tam 40 yıl önce devlete kazandırdığı Macaristan'a giderken hayatının bütün safhaları da daha dünmüş gibi hafızasından akıp geçiyordu. Selim hariç çocuklarının hepsi ölmüştü. Sevgili eşi Hürrem çoktan ebedi âleme göçmüştü. Çocukluk ve delikanlılık dönemleri, dedesi Beyazıt Han, babası Yavuz

Sultan Selim Han, büyük annesi Gülbahar Hatun ve annesi Hafsa Sultan'la hatıraları zihninde yer bulmak için sanki yarışıyorlardı.

Artık nefes almak bile yorgun vücuduna yük gibiydi. "Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi" dizesiyle dile getirdiği duyguları

yaşıyordu şimdi. Sefere çıkmadan önce Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa, padişahın hasta ve yorgun hâlini görünce:

– Sultanım, ümmete sayısız zaferler hediye ettiniz. Ömrünüzü dine hizmete vakfettiniz. Bu seferin zorluklarına bu yaşta katlanmanız reva mıdır? Siz, İstanbul’da kalıp idareye devam ediniz. Biz vezirler ve paşalarla sefere iştirak edelim. Gözünüz arkada kalmasın, deyince koca hünkâr birden ayağa kalktı:

– İyi dinle Sokullu, diye gürledi... Bu vasiyetimi, benden sonra gelecek nesle de aktar! Bir padişah, daima askerleri ile birlikte sefere çıkmalıdır. Padişahını, yanında gören askerin azmi artar. Düşman ise, padişah cephede iken karşısındaki orduyu çok güçlü görür, cesareti kırılır. Harbi kazandıran manevî kuvvettir. Bizlerin çocuk yaştan beri devlet idaresinde sayısız tecrübemiz vardır. Seferlerde bu tecrübeye acil ihtiyaç olan durumlar meydana gelebilir. Bu sebeple, yaşlı olmama rağmen sefere iştirak edeceğim!

Koca Hünkâr’ın gözleri nemlenmiş, sesi titremeye başlamıştı. Gözündeki yaşları gizleyerek:

– Sarayda kalıp, baş yastıkta ölürsen, yarın mahşer gününde fatih cedlerimin huzuruna hangi yüzle çıkarım, deyince Sokullu Mehmet Paşa, yalnızca “Karar padişahımızındır” diyebilmişti.

Padişah ağır hastaydı. Yalnızca şehirlerden geçerken atına biniyor, bunun dışında özel arabasında hekim kontrolünde istirahat ederek yol alıyordu. Yağmur dinmeksizin yağıyordu. Ağır top arabaları sağanak yağmurdan artık bir bataklığa dönmüş, yolda çamura saplanmıştı. Atlar, katırlar ve öküzlerle bataklığı aşmaya çalışsalar da bu uğraş beyhudeydi. Kanuni öfkelenmişti:

– Vezirlerim, paşalarım, komutanlarım... Hepiniz top arabalarına omuz verin!

Hepsi bir nefer gibi üzerlerindeki ağırlıkları atıp bataklığa girdiler. Top arabaları “Ya Allah!” nidaları arasında bataklıktan çıkarıldı. Padişah seferlerde yanından ayırmadığı tarih yazıcısına dönerek:

– Yaz, dedi. Gelecek nesiller ibretle okusunlar! Kanuni’nin paşaları ve vezirleri bataklığa girdi. Top arabalarına omuz verdi. Bir facia Allah’ın izni ile böylece atlatıldı.

Eğri mevkiine varıncaya kadar seferin nereye olduğu açıklanmamıştı. Nihayet 1566 Ağustos'unun 5'inde Zigetvar önlerine varılmış ve kuşatma başlamıştı. Kale zorlu çıkmıştı. Şiddetle karşılık veriyordu.

Sultan Süleyman, kuşatma sırasında ağırlaştı. Hastalığa direnmiyor, kalkmaya çalışıyor ama sonrasında yıkılıp kalıyordu. Canı gibi sevdiği ordusunu kumanda edemez olmuştu. Hasta yatağında sık sık Sokullu Mehmet Paşa'yı yanına çağırarak bilgi alıyordu. Savaşın şiddetlendiği bir anda Sokullu Mehmet Paşa padişaha gelerek:

– Sultanım, top sesleri sizi rahatsız eder, acaba otağınızı biraz geride kursak nasıl olur, diyecek oldu.

Padişahın Sokullu'ya tepkisi sert oldu:

– Sen ne söylersin lala? Top sesleri bize ninni gibi gelir. Biz barut dumanları arasında ömür geçirdik. Allah kuvvet verse de asker kullarımın arasında kılıç sallasam.

Kalenin fethi uzadıkça Kanuni'nin öfkesi büyüyor ve şöyle haykırıyordu:

– Bu kale benim bağrımı yakar. Giydirin libaslarımı, verin kılıcımı! Yeniğeri kullarımla cepheye atılmak isterim!

Durumu haber alan vezirler otağa koşarak padişahı sakinleştirmeye çalıştılar.

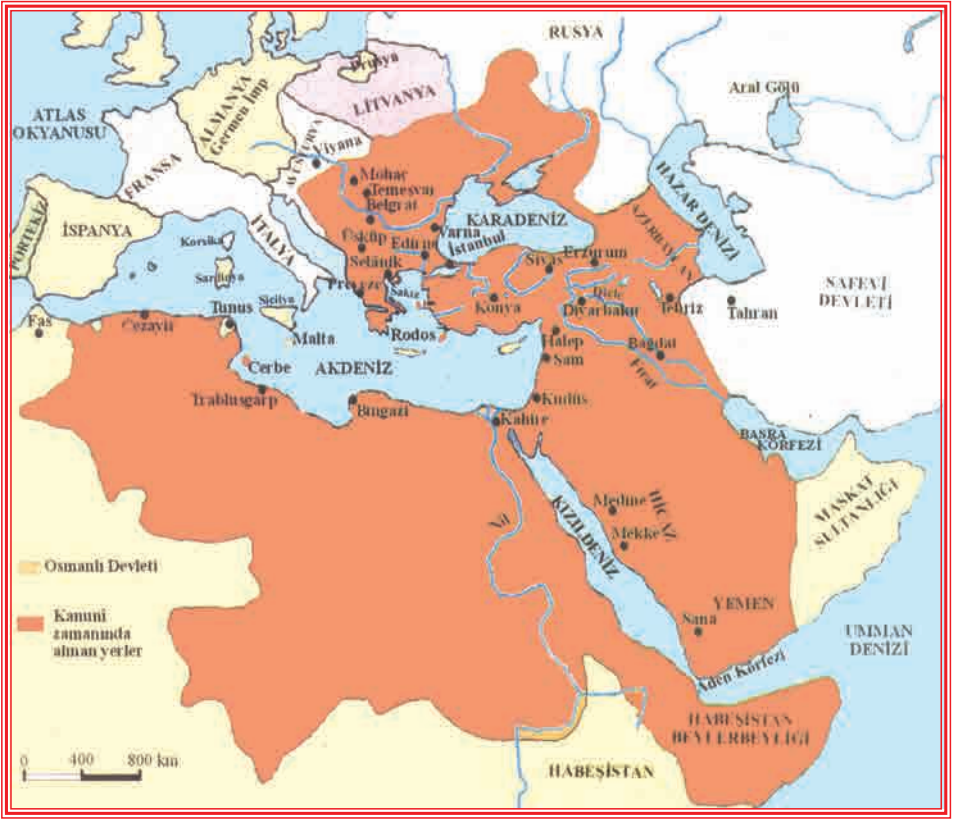
Dışarıda kıran kırana bir mücadele devam ediyordu. Padişahın sabırsızlığı artıyor:

– Bu ocak hâlâ yanmakta devam edecek mi? Hâlâ zaferi müjdeleyecek olan davul seslerini işitmeyecek miyim, diye soruyordu.

Kalkıp abdestini tazeledi. İki rekât namaz kıldıktan sonra ellerini açtı:

– Allah'ım. Nice süredir, yeryüzünü zaferlerle kardeşlik ve yakınlığımın mührü yaptın. Gerçekleşmeyen duam ve emelim kalmadı. Bana şimdi Habibinin (sallallahu aleyhi ve sellem) hürmetine şehitlik saadetini ve sonra mübarek Cemalini görmeyi nasib et...

Sultan Süleyman namazdan sonra fenalaştı. Artık son yolculuk vaktinin geldiğini hissediyordu. Başında yirmi dört saat Kur'ân-ı Kerim okunmasını emretti. Kendisi de dudaklarını kıpırdatarak

Kanuni döneminde Osmanlı Devleti'nin Sınırları

Hafız'a eşlik ediyordu. 5 Eylül'de dış kalenin fetih haberini alınca çocuklar gibi sevindi. Dua ve şükürden sonra emretti:

– Tez iç kale fetholuna!

İç kale de fethedildi. Ancak zaferi görmeye ömrü vefa etmedi. Fethe birkaç saat kala fani hayatta gözlerini yumdu. Şimdi ebedî bir sefer başlıyordu Cihan Hükümdarı için. Tahtsız, tacsız; şan ve şöhretten uzak bir sefer...

AT SIRTINDA BİR ÖMÜR

Dünya, O'nu Muhteşem Süleyman olarak tanımıştı.

30 Eylül 1520 tarihinde tahta çıktığında henüz 26 yaşında idi.

45 yıl 3 ay 7 gün padişahlık yaptı.

Saltanatının 2745 gününü at sırtında, Allah'ın yüce adını duyurmak için seferlerde geçirdi.

13 büyük seferinde at üzerinde 43 000 kilometre gibi muazzam bir mesafe katetti.

6 milyon kilometrekare olarak devraldığı ülkesi, O'nun döneminde 15 milyon kilometrekare gibi devasa bir büyüklüğe ulaştı.

21 eyalet ve 250 sancaktan oluşan Osmanlı Devleti'ni cihanın en büyük süper gücü hâline getirdi.

9 Eylül 1566'da şehit olduğunda 71 yaşındaydı.

Bender Kalesi'ndeki kitabeye yazdığı şu sözleri gökkubbede bir hoş sada olarak ebediyyen kalacak:

“Ben Allah'ın kuluyum ve bu cihan mülkünde sultanım. Allah'ın lutfıyla Muhammed (sallallahu ve aleyhi ve sellem) ümmetinin başındayım. Allah'ın üstünlüğü ve Hazreti Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) üstünlüğü bana yoldaştır. Ben Mekke ve Medine adına hutbe okutan Süleyman'ım.

Avrupa denizlerinde, okyanuslarında donanmalar yürüten ben, Bağdat'a şah; Bizans ülkelerine sultanım. Ben Macar Kralı'nın tac ve tahtını alıp bir mütevazı kuluna bağışlamış bir sultanım. Petru Voyvoda başkaldırdı ama atımın nalı onu toza kattı ve ben Boğdan ülkelerini fethettim.”

Koca Hünkâr, Muhteşem Sultan; mekânın cennet, kabrin nur olsun!